
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης
στις αεροπορικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις στην
Ελλάδα»**

Σπουδάστρια : Μεθενίτη Ειρήνη

Εποπτεών καθηγητής : κ. Σωτηρόπουλος

Πάτρα , 2009

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε για το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων Πάτρας, κατά την χρονική περίοδο 2008-2009. Η ανάθεση του θέματος και η επίβλεψη της εργασίας έγινε από τον Καθηγητή κ. Σωτηρόπουλο τον οποίο και ευχαριστώ θερμά για όλα και κυρίως για τις ανθρώπινες στιγμές. Ευχαριστώ επίσης τον πρόεδρο της Ο.Σ.Π.Α. κ. Κανδηλάκη γιατί σε μία πολύ δύσκολη και μεταβατική χρονική περίοδο για τις Ολυμπιακές Αερογραμμές μου διέθεσε ένα μέρος από τον πολύτιμο χρόνο του. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την οικογένειά μου, τον πατέρα μου, τις αδερφές μου και τα ανίψια μου. Χωρίς την αμέριστη συμπαράστασή που μου παρείχαν, ηθικά και υλικά, θα ήταν αδύνατο να ολοκληρωθεί η παρούσα εργασία. Σας ευχαριστώ.

Στη μητέρα μου..

Περιεχόμενα

1	Μέθοδος Έρευνας	4
2	Εισαγωγή	5
2.1	Γενικά	5
2.2	Τι συνέβη στην Ελλάδα μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004	6
3	Μελέτη Ανταγωνισμού	9
3.1	Ανταγωνίστριες χώρες: Πως αντέδρασαν-επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση.....	9
3.2	Βρετανία και Γερμανία: Πώς επηρεάζονται δύο βασικοί πόλοι εισερχόμενου τουρισμού....	10
3.3	Το πρόγραμμα "Mayday Project" της Αυστραλίας.....	11
3.4	Τρόποι αντίδρασης στον ανταγωνισμό	12
4	Θέσεις και Προτάσεις των Επισήμων Φορέων Τουρισμού	16
4.1	Θέσεις του υπουργείου τουρισμού	16
4.2	Θέσεις του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων	17
4.3	Οι προτάσεις του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος	21
4.4	Οι θέσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (UNWTO)	22
5	Αερομεταφορές	26
5.1	Οικονομική κρίση στις αερομεταφορές	26
5.2	Στοιχεία και στατιστικά από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας	29
5.3	Εκτιμήσεις της Διεθνούς Ένωσης Αερομεταφορών (IATA) για τις διεθνείς αερομεταφορές .	33
5.4	Η πορεία της Aegean το 2008.....	34
5.5	Η πορεία των Κυπριακών Αερογραμμών	36
5.6	Η αναγκαστική αλλαγή φιλοσοφίας της SAS εξαιτίας της οικονομικής κρίσης	37
6	Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις	39
6.1	Οικονομική κρίση & Ξενοδοχεία	39
6.2	Εκτίμηση γενικού διευθυντή της Starwood κ.Τιμ Ανανιάδη	40
6.3	Ο ρόλος του Franchise στην κρίση.....	41
6.4	Η έρευνα της STAT BANK για τις σημαντικότερες επιχειρήσεις στην Τουριστική Οικονομία.	43
6.5	Έρευνα του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) μεταξύ των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων	54
7	Συζήτηση	57
8	Βιβλιογραφία	60
9	Παράρτημα	62

1 Μέθοδος Έρευνας

Η επιλογή του θέματος πραγματοποιήθηκε μετά από συζήτηση με τον Καθηγητή κ. Σωτηρόπουλο κυρίως λόγω της αυξημένης προβολής του από όλα τα μέσα ενημέρωσης. Η συλλογή των πληροφοριών έγινε ως επί το πλείστον από το διαδίκτυο, διάφορα έντυπα (εφημερίδες κ.λ.π.) και πρακτικά συνεδρίων και ημερίδων. Το γεγονός ότι μέχρι και σήμερα, η οικονομική κρίση εξακολουθεί να υφίσταται ενώ οι επιπτώσεις της ολοένα και αυξάνονται, κατέστησε αδύνατη τη συλλογή πληροφοριών από βιβλιογραφικές πηγές άλλης μορφής όπως για παράδειγμα υλικό από βιβλιοθήκες.

Σημαντικές βιβλιογραφικές πηγές αποτέλεσαν οι σχετικές έρευνες της STAT BANK και του Ι.Τ.Ε.Π. των οποίων οι υπεύθυνοι υπήρξαν συνεργάσιμοι. Επίσης παραχωρήθηκε από τον πρόεδρο της Ο.Σ.Π.Α. κ. Κανδυλάκη μία συνέντευξη ολιγόλεπτης διάρκειας, βίντεο της οποίας θα προβληθεί κατά την παρουσίαση της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Ανάλογη προσπάθεια αναζήτησης βιβλιογραφικού υλικού στον Ε.Ο.Τ. δεν έτυχε ανταπόκρισης καθώς δεν υπήρξε καμία απάντηση και τις δύο φορές που εστάλη σχετικό ερωτηματολόγιο. Το ίδιο αρνητικό αποτέλεσμα είχε και η προσπάθεια ανάκτησης υλικού από δημοσιογραφική ομάδα έρευνας του τηλεοπτικού σταθμού ANT1 παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες και τις αρχικές θετικές διαβεβαιώσεις.

2 Εισαγωγή

2.1 Γενικά

Ανεξάρτητα από τις διαφορετικές εκτιμήσεις ως προς την ένταση, τη διάρκεια και τις μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις της, είναι βέβαιο ότι βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια τεράστια πλανητική οικονομική κρίση που, σε απόλυτα μεγέθη, είναι ίση ή και ωχριά μπροστά της ακόμα και το μεγάλο κραχ του 1929. Τεράστιοι χρηματοπιστωτικοί κολοσσοί, όπως η *Fannie Mae* και ο *Freddie Mac*, με συμβολισμό ανάλογο εκείνου των Δίδυμων Πύργων κατέρρευσαν εν μια νυκτί, όπως και εκείνοι, σαν χάρτινοι. Η κρίση που εκκολάφτηκε σταδιακά την τελευταία οκταετία, πυροδοτήθηκε πριν από ένα περίπου χρόνο στις Η.Π.Α. από την αγορά στεγαστικών δανείων μεγάλου ρίσκου. Εξαπλώθηκε με εκπληκτική ταχύτητα, πρώτα στην αμερικανική ήπειρο και στη συνέχεια στον υπόλοιπο κόσμο και έφερε το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα στο χείλος της ολοκληρωτικής συντριβής, αναδεικνύοντας έτσι τις τεράστιες διαρθρωτικές αδυναμίες του. Η χρηματοπιστωτική φούσκα τελικά έσκασε και ο εκκωφαντικός της θόρυβος, όπως αποτυπώθηκε στα τηλεοπτικά δελτία και στα πρωτοσέλιδα του παγκόσμιου και ελληνικού τύπου, δημιούργησε σύγχυση, πανικό και κλονισμό της εμπιστοσύνης των πολιτών (Σκουλάς, 2008).

Οι Χρηματιστηριακές αγορές, μετά το ξέσπασμα της κρίσης, βρίσκονται σε καθεστώς ελεύθερης πτώσης ενώ οι μαζικές ρευστοποιήσεις έχουν εξανέμεισε περίπου το 50% της κεφαλαιοποίησης παγκοσμίως. Ενδεικτικά αναφέρονται πτώσεις των δεικτών από την αρχή του 2008 έως 27 Οκτωβρίου (Σκουλάς, 2008) : Νέα Υόρκη 36,22%, Ευρωζώνη 47,74, Φρανκφούρτη 46,84%, Λονδίνο 39, 96%, Τόκιο 53,21%, Χονγκ Κονγκ 60,39% και η Αθήνα (πρωταγωνίστρια) 65,28%. Οι καταστροφικές συνέπειες στην παγκόσμια οικονομία είναι προφανείς.

Η κρίση του χρηματοπιστωτικού συστήματος διαχέεται με μεγάλη ταχύτητα στην παγκόσμια πραγματική οικονομία και την οδηγεί σε μια πρωτοφανή σε έκταση και βάθος οικονομική ύφεση.

Βιομηχανικοί κολοσσοί στην Αμερική, την Ευρώπη, την Ασία, την Ωκεανία και τη Λατινική Αμερική, καταρρέουν, ή αναστέλλουν την δραστηριότητά τους και προβαίνουν σε μαζικές απολύσεις εργαζομένων σε πρωτόγνωρη κλίμακα. Ακόμη και οι πιο συντηρητικές και αισιόδοξες προβλέψεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO), κάνουν λόγο για τη δημιουργία 20 εκατομμυρίων καινούργιων ανέργων τον επόμενο χρόνο.

2.2 Τι συνέβη στην Ελλάδα μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004

Η περίοδος μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 χαρακτηρίζεται από μια συγκρατημένη άνοδο για τον ελληνικό τουρισμό, μικρότερη του επιθυμητού, σε κάθε όμως περίπτωση θετική. Ο ελληνικός τουρισμός το 2007 ξεπέρασε τα 15 εκατομμύρια τουρίστες (πραγματικούς τουρίστες, χωρίς βέβαια να συνυπολογίζεται και η είσοδος στην χώρα των οικονομικών μεταναστών) και προσέγγισε τα 12 δις Ευρώ έσοδα. Οι επιδόσεις αυτές ήταν οι καλύτερες όλων των εποχών για τον ελληνικό τουρισμό και τον έφεραν στην 17η θέση από πλευράς αφίξεων και στη 12η θέση από πλευράς εσόδων, σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι επιδόσεις αυτές παρότι έχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης, δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητες. Η σημασία τους γίνεται ακόμα μεγαλύτερη αν συνυπολογίσουμε τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις που ασκεί ο τουρισμός στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας. Επίσης, τα δυο τελευταία χρόνια ο Αναπτυξιακός Νόμος ήταν ευνοϊκός για τις τουριστικές επιχειρήσεις και η ανταπόκριση των επιχειρηματιών, αντίστοιχα υψηλή. Όλα αυτά, συνδυαζόμενα με το γεγονός ότι οι τάσεις του παγκόσμιου τουρισμού ήταν έντονα ανοδικές, δημιούργησαν κλίμα υψηλών προσδοκιών, μέχρι που ήρθε η παγκόσμια οικονομική κρίση.

Στην Ελλάδα, οι επιπτώσεις της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης είναι πλέον αδιάφευστα αισθητές και στην πραγματική οικονομία της χώρας, με απρόβλεπτες εξελίξεις για τη μείωση της ρευστότητας των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των μικρομεσαίων και των νοικοκυριών, την αυξανόμενη ανεργία και τη δραματική μείωση του ρυθμού ανάπτυξης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Είναι προφανές ότι οι τρεις «πυλώνες» της Ελληνικής οικονομίας ήδη δέχονται τα σεισμικά κύματα της παγκόσμιας κρίσης.

Ο κατασκευαστικός/οικοδομικός τομέας ασφυκτιά από την κεφαλαιακή στενότητα και την αδυναμία δανεισμού. Η ναυτιλία είναι βυθισμένη σε βαθιά κρίση και η μείωση των ναύλων, λόγω συρρίκνωσης της παγκόσμιας ζήτησης, οδηγεί σε παροπλισμό πολλών μεγάλων σκαφών. Ο τρίτος «πυλώνας» της Ελληνικής οικονομίας, ο Τουρισμός, με τα προϋπάρχοντα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και τον ελάχιστο βαθμό ανταγωνιστικότητας, είναι επόμενο να δεχθεί το ισχυρότερο πλήγμα από την κρίση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την επερχόμενη παγκόσμια οικονομική ύφεση.

Τα πρώτα αρνητικά σημάδια εμφανίστηκαν με την λήξη της τουριστικής περιόδου 2008, όταν οι τουριστικές επιχειρήσεις βρέθηκαν (και βρίσκονται) στην εξαιρετικά δυσχερή θέση αδυναμίας είσπραξης του πραγματοποιηθέντος κύκλου εργασιών τους, για τους μήνες Αύγουστο ως και Οκτώβριο. Όλα αυτά συνέβησαν εξαιτίας της αδυναμίας των τραπεζών των χωρών προέλευσης των πελατών τους να χρηματοδοτήσουν τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον εξερχόμενο τουρισμό. Αποτέλεσμα αυτής της αδυναμίας είναι η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων των ξένων tour operators προς τις ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις όλων των κατηγοριών.

Όσον αφορά το εισερχόμενο ρεύμα, μέχρι στιγμής οι κρατήσεις παρουσιάζονται μειωμένες, ωστόσο η κατάσταση διαρκώς εξελίσσεται, καθώς φέτος, περισσότερο από ποτέ, παρατηρείται το φαινόμενο του late booking. Τόσο οι δυνητικές για εμάς αγορές, όσο και όσοι τις διαχειρίζονται, παρουσιάζονται διστακτικοί στις επιλογές τους. Υπάρχει ακόμα χρόνος να

προβληθεί η χώρα μας και να δοθούν κίνητρα στους tour operators να μας επιλέξουν. Οι Έλληνες επαγγελματίες ήδη έχουν προσαρμόσει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους στα νέα δεδομένα της αγοράς, διοχετεύοντας στην αγορά ποιοτικές λύσεις σε ανταγωνιστικές τιμές.

Όσον αφορά τους Έλληνες ταξιδιώτες, η κατάσταση είναι διαφορετική. Υπάρχει ένας μεγάλος όγκος που το Πάσχα παραδοσιακά ταξιδεύει εντός Ελλάδας, κίνηση που δεν καταγράφεται εύκολα, καθώς οι περισσότεροι ταξιδεύουν με Ι.Χ. και θα το πράξει και φέτος. Υπάρχει και μια ομάδα ανθρώπων που ταξιδεύει εκτός Ελλάδας, η οποία απ' ό,τι φαίνεται δεν θα μειωθεί τόσο ποσοτικά όσο «ποιοτικά». Βλέπουμε δηλαδή να κινείται περισσότερο η αγορά της Ευρώπης και των κοντινών προορισμών, παρά οι «ακριβοί» προορισμοί (π.χ. Νέα Υόρκη). Επίσης, κινούνται περισσότερο τα πακέτα 4-5 ημερών παρά τα μεγαλύτερης διάρκειας. Σίγουρα υπάρχει κρίση που θα μειώσει τα ταξίδια παγκοσμίως. Το θέμα είναι να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της χώρας και να μη χαθεί η θέση της στον παγκόσμιο τουριστικό χάρτη.

3 Μελέτη Ανταγωνισμού

3.1 Ανταγωνίστριες χώρες: Πως αντέδρασαν-επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση.

Η Κύπρος και η Βουλγαρία έσπευσαν να εξαγγείλουν μέτρα στήριξης της τουριστικής τους βιομηχανίας. Αντίθετα, κύριοι παίκτες της ευρωπαϊκής αγοράς διακοπών, όπως η Ισπανία και η Τουρκία, εξετάζουν αυτή την περίοδο σενάρια παρέμβασης, αλλά περιμένουν να πάρουν σαφή εικόνα της αγοράς στις μεγάλες ευρωπαϊκές τουριστικές εκθέσεις του Μαρτίου πριν οριστικοποιήσουν τις κινήσεις τους.

Πίνακας 1 Εξέλιξη Αλλοδαπού Τουρισμού στην Ελλάδα και τις Ανταγωνίστριες Χώρες % μεταβολή						
Χώρα		Αφίξεις		Συναλλαγματικές Εισπράξεις		
		2007/06	2008/07		2007/06	2008/07
Ελλάδα ⁽¹⁾	Ιαν.-Οκτ.	5,1	-1,4	Ιαν.-Σεπτ	-0,5	4,0
Ιταλία	Ιαν.-Αυγ.	6,1	-1,0	Ιαν.-Αυγ.	1,5	1,5
Ισπανία	Ιαν.-Σεπτ	3,0	-1,3	Ιαν.-Αυγ.	3,4	2,0
Πορτογαλία ⁽²⁾	Ιαν.-Σεπτ	4,3	0,0	Ιαν.-Σεπτ	6,6	3,0
Κροατία ⁽²⁾	Ιαν.-Σεπτ	5,5	2,2	Ιαν.-Ιουν	17,0	16,0
Κύπρος	Ιαν.-Οκτ.	0,6	-0,6	Ιαν.-Σεπτ	7,0	-4,1
Τουρκία	Ιαν.-Σεπτ	16,6	15,5	Ιαν.-Σεπτ	9,7	19,4

(1) Αφορά αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στα κυριότερα αεροδρόμια της χώρας. Οι αφίξεις της Αθήνας προέρχονται από το Ελ. Βενιζέλος

(2) Αφορά διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών σε ξενοδοχειακά καταλύματα.

Πηγή: Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες και Κεντρικές Τράπεζες των χωρών. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στην Κύπρο η κυβέρνηση ανακοίνωσε δέσμη μέτρων συνολικού κόστους 51 εκατ. ευρώ. Μεταξύ άλλων, προβλέπει την κατάργηση, για το 2009, του τέλους διανυκτέρευσης (αντίστοιχο του ελληνικού τέλους παρεπιδημούντων), το οποίο πληρώνουν τα ξενοδοχεία στους τοπικούς δήμους (κόστος 10 εκατ. ευρώ). Επίσης προβλέπει τη μείωση των τελών προσγείωσης που πληρώνουν οι αεροπορικές εταιρείες στα κυπριακά αεροδρόμια (κόστος 16 εκατ. ευρώ), καθώς και τη μείωση του ΦΠΑ στα ξενοδοχεία από 8% σε 5% (κόστος 15 εκατομμύρια ευρώ). Επιπλέον 10 εκατ. ευρώ θα δοθούν σε χαμηλόμισθους

Κύπριους μέσω προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού, προκειμένου να κάνουν φθηνές διακοπές στο νησί τους (Ελευθεροτυπία, 08/03/2009).

Στη Βουλγαρία η κυβέρνηση προωθεί εκπτώσεις στα ξενοδοχεία της χώρας 20-30% σε όλους τους Βούλγαρους και ειδικές τιμές για δημόσιους υπαλλήλους. Το σχέδιο προωθείται άμεσα για έγκριση και ικανοποιεί μεταξύ άλλων το αίτημα των ξενοδόχων να καταργηθεί η βίζα για τους ρώσους και ουκρανούς τουρίστες, μέτρο που υπολογίζεται ότι θα επιβαρύνει με 8,16 εκατ. Ευρώ τον κρατικό προϋπολογισμό. Ταυτόχρονα προωθείται η μείωση των τελών χρήσης των αεροδρομίων από τις αεροπορικές εταιρείες. Επιπλέον προβλέπει πρόσθετη δαπάνη 20 εκατ. Ευρώ για διαφημιστική προβολή της Βουλγαρίας στη Ρωσία και την ανατολική Ευρώπη (Ελευθεροτυπία, 08/03/2009).

3.2 Βρετανία και Γερμανία: Πώς επηρεάζονται δύο βασικοί πόλοι εισερχόμενου τουρισμού.

Η μείωση κατά 20% - 30% που παρουσιάζουν φέτος οι κρατήσεις από Βρετανία και Γερμανία δημιουργεί σημαντικά προβλήματα σε Έλληνες ξενοδόχους και επιχειρήσεις του χώρου. Πολλαπλούς τριγμούς προκαλεί, ήδη, στις τουριστικές επιχειρήσεις η πτώση των κρατήσεων η οποία κινείται μεταξύ 20%-30% στις δύο κύριες αγορές μας, τη Βρετανία και τη Γερμανία. Οι ισχυρότεροι ευρωπαϊκοί tour operator χαρακτηρίζουν την κατάσταση «ρευσθή» και αποφεύγουν οποιαδήποτε πρόβλεψη. Σε περιοχές της Ελλάδας που εξαρτώνται από τουρίστες των συγκεκριμένων χωρών (Επτάνησα, Κρήτη, Δωδεκάνησα) υπάρχουν φόβοι για δύσκολο καλοκαίρι.

Οι ξενοδόχοι ποντάρουν πολλά στις εκπτώσεις 20% που προσφέρουν αυτή την περίοδο στους tour operator. Αυτή η πρακτική, ωστόσο, δεν αποτελεί συνταγή σίγουρης επιτυχίας. Κι αυτό καθώς οι μεν βρετανοί τουρίστες βρίσκουν σε άλλες χώρες (Τουρκία, Αίγυπτο κ.ά.) φθηνότερες προσφορές, ενώ οι Γερμανοί που ταξιδεύουν στην Ελλάδα -σύμφωνα με στελέχη της

αγοράς- δεν έχουν σαν κριτήριο μόνο την τιμή αλλά και τις προσφερόμενες υπηρεσίες.

Οι απώλειες από τη Βρετανία εξακολουθούν να κινούνται με ρυθμό 20%-30%. Δεν αναμένεται μάλιστα σημαντική βελτίωση της κατάστασης, καθώς ήδη σχεδόν όλες οι αεροπορικές εταιρείες έχουν ανακοινώσει περικοπές πτήσεων σε σχέση με πέρυσι. Επιπρόσθετο πρόβλημα για τον ελληνικό τουρισμό αποτελεί το γεγονός ότι έχανε δυνάμεις ακόμα και πριν την κρίση. Για παράδειγμα η Ελλάδα εμφάνισε το 2008 τη μεγαλύτερη πτώση απ' όλους τους κύριους προορισμούς όπου ταξιδεύουν Γερμανοί.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της γερμανικής στατιστικής υπηρεσίας, οι Γερμανοί που επισκέφθηκαν το 2008 τη χώρα μας ήταν λιγότεροι κατά 4,5% σε σχέση με το 2007 (2.362.889 το 2008 έναντι 2.453.114 το 2007). Σε ορισμένα από τα κύρια ελληνικά νησιά (Κρήτη, Δωδεκάνησα, Κυκλάδες, Ιόνια), το 2008 οι αφίξεις από τη Γερμανία παρουσίασαν πτώση 9%. Παρά την άσχημη κατάσταση, ωστόσο, μεγάλες ξενοδοχειακές αλυσίδες που διατηρούν στενούς δεσμούς με τους ξένους tour operator ενδέχεται να αγγίξουν πληρότητες 100%. Μία πιθανή εξήγηση είναι ότι οι μεγάλες αλυσίδες έχουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους και μπορούν να μειώνουν τις τιμές προκειμένου να γεμίζουν τα δωμάτια, παραμένοντας ταυτόχρονα, έστω και οριακά, κερδοφόρες.

3.3 Το πρόγραμμα "Mayday Project" της Αυστραλίας

Η αυστραλιανή κυβέρνηση εξετάζει το ενδεχόμενο να προσφέρει δωρεάν αεροπορικά εισιτήρια σε όσους τουρίστες την επισκεφτούν από το εξωτερικό. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει το Α.Π.Ε./Μ.Π.Ε. (16/03/2009), για να αντιμετωπιστεί η κρίση στον τουρισμό, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, η αυστραλιανή κυβέρνηση εξετάζει το ενδεχόμενο να θέσει σε εφαρμογή το πρόγραμμα "Mayday Project". Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό όσοι τουρίστες αποδεχθούν το δωρεάν (με επιστροφή) αεροπορικό εισιτήριο

θα πρέπει να δεσμευτούν ότι θα δαπανήσουν κατά την παραμονή τους στην Αυστραλία τουλάχιστον 5.000 δολάρια (περίπου 2.500 ευρώ). Ο *Glenn Millen*, του οργανισμού *Independent Tourism Holdings*, που είχε την ιδέα και την πρότεινε στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, δήλωσε: "Οι αφίξεις τουριστών στην Αυστραλία παρουσίασαν πέρσι μείωση 6,5% και φέτος αναμένουμε νέα μείωση. Πρέπει να βρούμε νέους τρόπους για την προσέλκυση τουριστών στη χώρα".

Ο ίδιος επαίνεσε τον Τουριστικό Οργανισμό του Queensland, που είχε την ιδέα να οργανώσει την καμπάνια για την "Καλύτερη Δουλειά στον Κόσμο". "Η καμπάνια αυτή", είπε, "διαφήμιση παγκοσμίως τη χώρα. Η διαφήμιση άξιζε τουλάχιστον 70 εκατ. δολάρια". Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση αναμένεται να απαντήσει σύντομα στην πρόταση για δωρεάν αεροπορικά εισιτήρια σε τουρίστες.

3.4 Τρόποι αντίδρασης στον ανταγωνισμό

Για όσους ασχολούνται με τον τουρισμό, έχει μεγάλη σημασία να γίνει κατανοητή η φύση του ανταγωνισμού που υφίσταται ανάμεσα σε διάφορες κατηγορίες προϊόντων και συγκεκριμένα μεταξύ τουριστικών δαπανών και άλλων μορφών επιλεκτικών δαπανών. Η έρευνα αγοράς στον τουρισμό, συνήθως εξετάζει τον ανταγωνισμό, αποκλειστικά εντός κατηγοριών τουριστικών προϊόντων. Σπάνια όμως εισέρχεται στον πυρήνα του ανταγωνισμού μεταξύ τουριστικών και άλλων κατηγοριών προϊόντων, αναζητώντας απάντηση στο ερώτημα: με δεδομένες ποικίλες εναλλακτικές επιλογές, πώς μπορεί ο τουρισμός να διεκδικήσει μεγαλύτερο μερίδιο της επιλεκτικής δαπάνης ενός νοικοκυριού με περιορισμένους οικονομικούς πόρους;

Είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικό να γίνει κατανοητή η συμπεριφορά των δυνητικών τουριστών όταν επιλέγουν ανάμεσα σε διάφορες κατηγορίες αγαθών, καθώς καταβάλλονται συλλογικές προσπάθειες για αύξηση της ζήτησης ή του ενδιαφέροντος για έναν τουριστικό προορισμό. Κάτω απ' αυτές τις δυσμενείς συνθήκες, ποια πορεία πρέπει να ακολουθηθεί έτσι ώστε η τουριστική οικονομία να βγει από την κρίση;

Σύμφωνα με μια άποψη, η μόνη πιθανή οδός διαφυγής, ίσως είναι η προσέλκυση τουριστών πολύ υψηλών προδιαγραφών και εισοδημάτων που δεν πλήττονται ιδιαίτερα από την κρίση. Παράλληλα, πρέπει να επιδιωχθεί η αναβάθμιση των καταλυμάτων χαμηλότερων κατηγοριών και η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Σε κάθε περίπτωση, τα επόμενα δύο-τρία χρόνια θα είναι δύσκολα και επώδυνα και για τον ελληνικό τουρισμό.

Είναι γενικά παραδεκτό ότι ο τουρισμός είναι η κινητήρια δύναμη της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας μας προσφέροντας το ένα πέμπτο περίπου του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και της Απασχόλησης. Όμως, ο τουρισμός δεν είναι αυτοτελής τομέας. Συνδέεται άρρηκτα και βρίσκεται σε αλληλεξάρτηση με τους άλλους τομείς της οικονομίας, με τους οποίους αποτελεί ένα ενιαίο παραγωγικό σύμπλεγμα και ιδιαίτερα με την αγροτική παραγωγή, τη μεταποίηση και όλες τις άλλες υπηρεσίες. Επηρεάζει δε και επηρεάζεται άμεσα από τον πολιτισμό και το περιβάλλον. Ως εκ τούτου, δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν ανεξάρτητη και αυτόνομη, οικονομική κυρίως, δραστηριότητα αλλά ως ένας τομέας με καταλυτικές επιπτώσεις στο σύνολο της ελληνικής κοινωνίας.

Είναι αναμφισβήτητη η διαπίστωση ότι, από άποψη σχέσης αξίας-τιμής, έχει χαθεί το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της χώρας, συγκριτικά με τους νέους ανταγωνιστές στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου που, για το παραδοσιακό μαζικό, παραθεριστικό και συνεπώς εποχικό προϊόν, που

προσφέρεται και συνεχίζει να προσφέρεται, έχουν πολύ χαμηλότερο κόστος παραγωγής και πολλή χαμηλότερη τιμή.

Η συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου, η μείωση της διαπραγματευτικής ικανότητας που εκδηλώνεται με φαινόμενα όπως στάσιμες ή και μειούμενες τιμές, η αυξανόμενη τάση για συμβόλαια «all inclusive», αλλά και η σταθερή υποβάθμιση του οικονομικού και κοινωνικού προφίλ του μέσου τουρίστα είναι μερικά από τα στοιχεία που επιβεβαιώνουν αυτή την πραγματικότητα και υπαγορεύουν την εκ βάθρων επανεκτίμηση της κατάστασης. Αυτό επιβάλλει την επανατοποθέτηση στη διεθνή και στην εγχώρια τουριστική αγορά με μια πιο σύνθετη και ποιοτικά αναβαθμισμένη τουριστική προσφορά που θα απευθύνεται σε πιο ενήμερους, πιο εκλεκτικούς, πιο απαιτητικούς και πιο εύπορους τουρίστες και μάλιστα για δώδεκα μήνες τον χρόνο.

Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να εγκαταλειφθεί το τουριστικό μοντέλο που εφαρμόστηκε με επιτυχία για πολλά χρόνια, αξιοποιώντας τα μοναδικά πλεονεκτήματα της χώρας (ήλιος, θάλασσα, αρχαιολογικά τουρ, παραδοσιακές γεύσεις κλπ.) και θα είναι το κύριο τουριστικό προϊόν στο ορατό μέλλον. Είναι όμως αναγκαίο να αναβαθμιστεί και να εμπλουτιστεί με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Σύμφωνα με τον κ. Σκουλά (2008), τ. Γενικό Γραμματέα του Ε.Ο.Τ. και Υπουργό Τουρισμού, η επανατοποθέτηση της χώρας στην αγορά απαιτεί μέτρα πολιτικής που θα ενθαρρύνουν οι ποιοτικές ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις και αναφέρονται συνοπτικά:

1. Ξενοδοχεία υψηλής ποιοτικής στάθμης και αναβάθμιση καταλυμάτων χαμηλότερων κατηγοριών με παροχή οικονομικών κινήτρων έχοντας υπόψη ότι η ποιότητα δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο των πεντάστερων και τετράστερων καταλυμάτων.
2. Boutique Hotels με εξειδικευμένη προϊοντική ταυτότητα.

3. Οικολογικά – αγροτουριστικά καταλύματα και αναστήλωση παραδοσιακών κτισμάτων για τουριστική αξιοποίηση για την ενίσχυση του τουρισμού ενδοχώρας, των νησιωτικών περιοχών και εν γένει της περιφέρειας.
4. Κατάργηση των οικονομικών και πολεοδομικών κινήτρων με στόχο την ανάσχεση της τουριστικής ανάπτυξης σε κορεσμένες τουριστικές περιοχές ιδιαίτερα σε εκείνες στις οποίες έχει εξαντληθεί η φέρουσα ικανότητα του χώρου και των κοινωνικών υποδομών.
5. Βελτιωμένες ειδικές τουριστικές υποδομές όπως συνεδριακοί χώροι, κέντρα ευεξίας (spa), αθλητικοτουριστικές εγκαταστάσεις (golf, προπονητικά γήπεδα), κ.λπ., για ευχάριστη και δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των τουριστών, ιδιαίτερα κατά την εκτός αιχμής περίοδο, προκειμένου να μειωθεί η εποχικότητα.
6. Γενικές υποδομές (αεροδρόμια, λιμάνια, οδικά δίκτυα, οδική σήμανση) που θα εξασφαλίζουν άνετη προσβασιμότητα στους τουριστικούς τόπους.
7. Σύνθετα και αναβαθμισμένα προγράμματα απασχόλησης του ελεύθερου χρόνου των φιλοξενούμενων τουριστών.
8. Οργανωμένα προγράμματα υλοποίησης και προβολής διάφορων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, με συγκεκριμένο περιεχόμενο (π.χ. προγράμματα όπως δρόμοι του κρασιού και του λαδιού). Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού θα ενισχυθούν σημαντικά από την αξιοποίηση της ελληνικής κουζίνας και της οινικής προσφοράς καθώς και του παραδοσιακού διατροφικού ελληνικού προτύπου, αλλά και των τοπικών προϊόντων που το υποστηρίζουν (ελαιόλαδο, ελιές, τυροκομικά προϊόντα, κρόκος, παξιμάδια, μέλι, κ.λπ.) ιδιαίτερα δε τα προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας.

4 Θέσεις και Προτάσεις των Επισήμων Φορέων Τουρισμού

4.1 Θέσεις του υπουργείου τουρισμού

Σύμφωνα με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες του υπουργείου, οι οποίες ίσχυαν μέχρι το Σεπτέμβριο 2008, η τουριστική ηγεσία θα φέρει στη Βουλή νομοσχέδιο που θα αφορά στην ενίσχυση της εποπτείας των καζίνο της χώρας, αλλά και στην ενίσχυση των γραφείων του ΕΟΤ στο εξωτερικό. Το υπουργείο στοχεύει στη λειτουργία γραφείων ΕΟΤ στη Νότια Αφρική, στην Πολωνία, στην Ουκρανία και στην Ινδία.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνει το Υπουργείο στον κοινωνικό τουρισμό με στόχο την στήριξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού της χώρας, όπως δήλωσε ο Υπουργός κ. Μαρκόπουλος. Τα 3 υποπρογράμματα κοινωνικού τουρισμού που θα τεθούν σε εφαρμογή φέτος, απευθύνονται: α) στους νέους, β) στα άτομα με ειδικές ανάγκες, αλλά και γ) στις πυρόπληκτες περιοχές. Ειδικά για τις περιοχές που επλήγησαν θα δοθούν κονδύλια για τόνωση του εσωτερικού τουρισμού τους, αλλά και προς την ενίσχυση των εκεί πολιτών ώστε να πραγματοποιήσουν τις διακοπές τους.

Ο κ. Μαρκόπουλος έχει ήδη ζητήσει από τους ξενοδόχους να κρατήσουν χαμηλά τις τιμές των τουριστικών πακέτων που προορίζονται στους Έλληνες. Προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της τουριστικής κίνησης προς την Ελλάδα, ο υπουργός ανέφερε ότι τα διαφημιστικά κονδύλια για φέτος θα είναι αυξημένα κατά 50% σε σχέση με πέρυσι. Μάλιστα η καμπάνια που θα τρέξει άμεσα στις αγορές του εξωτερικού φέτος θα είναι με το ίδιο σήμα όπως και πέρυσι. Χαρακτηριστικά της θα είναι η στόχευση σε συγκεκριμένες αγορές και η έμφαση που θα δοθεί στο διαδίκτυο. Σε ό,τι αφορά την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης ο Υπουργός δήλωσε ότι "ως το τέλος του χρόνου θα δοθεί μάχη". Εκτιμήσεις για την ακριβή εξέλιξη των αφίξεων, ακόμα δεν μπορούν να γίνουν, όπως τονίστηκε, δεδομένου ότι οι προκρατήσεις των τουριστών για φέτος έχουν μετατεθεί κατά δύο μήνες Μάρτιο και Απρίλιο, απόρροια της οικονομικής κρίσης διεθνώς.

4.2 Θέσεις του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων

Ο τομέας του τουρισμού που έχει έντονη εποχικότητα, αντιμετωπίζει αναπόφευκτα σοβαρότερα προβλήματα από οποιονδήποτε άλλον τομέα της εθνικής οικονομίας, λόγω της οικονομικής κρίσης. Εξάλλου, ως τομέας που απασχολεί άμεσα και έμμεσα το 1/5 περίπου του ενεργού πληθυσμού και ως σοβαρός αιμοδότης των άλλων τομέων της οικονομίας, ο τουρισμός καθορίζει σε σημαντικό βαθμό την διαμόρφωση των κύριων δημοσιονομικών μεγεθών (ΑΕΠ, Απασχόληση, Ισοζύγιο πληρωμών, κλπ).

Σε επίπεδο ιδιωτικής οικονομίας, με την λήξη της περιόδου του 2008 οι δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις στον τουριστικό τομέα, βρέθηκαν στην εξαιρετικά δυσάρεστη θέση αδυναμίας είσπραξης του πραγματοποιηθέντος κύκλου εργασιών τους για τους μήνες Αύγουστο ως και Οκτώβριο. Αυτό συνέβη εξαιτίας της αδυναμίας των τραπεζών των χωρών προέλευσης των πελατών μας να χρηματοδοτήσουν τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον εξερχόμενο τουρισμό. Αποτέλεσμα αναπόφευκτο αυτής της αδυναμίας είναι η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων των ξένων tour operators προς τις ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις όλων των κατηγοριών.

Με δεδομένα τα παραπάνω, ο Σ.Ε.Τ.Ε. κατέθεσε τις προτάσεις του, που αφορούσαν σε μια σειρά μέτρων προς δυο κατευθύνσεις (Σ.Ε.Τ.Ε., 2008):

A. Επίλυση των προβλημάτων ρευστότητας όλων ανεξαιρέτως των επιχειρήσεων αυτού του τομέα της οικονομίας.

B. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, τόσο προς την κατεύθυνση της βελτίωσης του κόστους, όσο και προς την

κατεύθυνση της προώθησής του με σημαντικά υψηλότερα κονδύλια στις διεθνείς αγορές.

Συνέπεια αυτών των ενεργειών, ήταν η υιοθέτηση και η εξαγγελία από τον Πρωθυπουργό των μέτρων που προτάθηκαν από τον Σ.Ε.Τ.Ε.. Ο τουριστικός κόσμος δέχθηκε με ικανοποίηση τα εξαγγελθέντα μέτρα στήριξης του τουρισμού αφού αναμένεται να βοηθήσουν τόσο την αντιμετώπιση της παρούσας κρίσης, όσο και να ενισχύσουν στο άμεσο μέλλον την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουρισμού. Σύμφωνα με τον Σ.Ε.Τ.Ε. (2008), με τα ανακοινωθέντα μέτρα, ικανοποιούνται αφενός μεν ορισμένα από τα διαχρονικά αιτήματα του τουριστικού τομέα, αφετέρου δε τίθενται οι βάσεις για ορθολογική ανάπτυξη στο άμεσο μέλλον.

Τα μέτρα στήριξης και ενίσχυσης της τουριστικής οικονομίας αναμένεται να λειτουργήσουν ευεργετικά για το σύνολο της οικονομίας, δεδομένων των πολλαπλασιαστικών επιδράσεων του τουρισμού. Ο κύριος και πρωταρχικός στόχος είναι η διατήρηση των θέσεων εργασίας. Ο στόχος αυτός καθίσταται επιτεύξιμος από τη στιγμή που διευκολύνεται η ρευστότητα και μειώνεται το κόστος λειτουργίας των τουριστικών επιχειρήσεων.

Παράλληλα, ενισχύεται η προσπάθεια διατήρησης του επιπέδου της ζήτησης στα περσινά επίπεδα, δρομολογούνται και επιταχύνονται λύσεις σε μία σειρά δυσλειτουργιών επί επενδυτικών και φορολογικών θεμάτων, ενώ η ιδιαίτερη αναφορά στην άμεση υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2007 – 2013, για χρηματοδότηση δράσεων τουριστικών υποδομών δημιουργεί προσδοκίες για την ανάδειξη και ενίσχυση του πρωταγωνιστικού ρόλου του τουριστικού τομέα στο σύνολο της οικονομίας.

Οι προτάσεις του Σ.Ε.Τ.Ε.

Στο πλαίσιο όλων των παραπάνω, ο Σ.Ε.Τ.Ε. έχει προτείνει μια σειρά ενεργειών ώστε να περιοριστούν οι επιπτώσεις της κρίσης (Σ.Ε.Τ.Ε., 2008). Οι ενέργειες μπορούν να χωριστούν σε 2 γενικές κατηγορίες:

A. άμεσες ενέργειες που θα επιτρέψουν σε πολλές επιχειρήσεις να αναπνεύσουν επιβιώσουν και

B. ενέργειες που μεσομακροπρόθεσμα θα στηρίξουν την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουρισμού.

Άμεσες ενέργειες

- Χορήγηση κεφαλαίων κίνησης από τις τράπεζες για 3 έτη σε ποσοστό 10% του κύκλου εργασιών της κάθε επιχείρησης του προηγούμενου έτους με την εγγύηση κατά 80% του ελληνικού δημοσίου. Η απαιτούμενη ρύθμιση θα αφορά κεφάλαια κίνησης μεγαλύτερα των 350.000 ευρώ και θα έχει παρόμοια μορφή με την σχετική θετική ρύθμιση του ΤΕΜΠΜΕ για τις μικρές επιχειρήσεις.
- Απαλλαγή των επιχειρήσεων που δανειοδοτούνται από τις τράπεζες από την εισφορά του Ν. 128/75 που βαρύνει υπερβολικά τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στην παρούσα δυσμενή συγκυρία όπου τα spreads είναι ιδιαίτερα υψηλά.
- Άμεση καταβολή οφειλομένων επιχορηγήσεων βάσει του Α.Ν. σε όσες επιχειρήσεις έχουν υπαχθεί.
- Άμεση επιστροφή οφειλόμενου ΦΠΑ σε επιχειρήσεις που έχουν πραγματοποιήσει επενδύσεις.
- Κατάργηση του ΕΤΑΚ για τα τουριστικά καταλύματα, ή μείωσή του στο επίπεδο του προηγούμενο καθεστώτος και επαναφορά της φορολόγησης των τουριστικών καταλυμάτων στο προηγούμενο καθεστώς, αφού εκτός από την αρνητική παρούσα συγκυρία για τις επιχειρήσεις αυτές τα ακίνητα είναι εργαλεία δουλειάς και στην

πλειονότητά τους υποθηκευμένα σε τράπεζες έναντι δανείων που, όπως είναι αυτονόητο, λειτουργούν μειωτικά της κάθε ακίνητης περιουσίας.

- Κατάργηση του τέλους παρεπιδημούντων, αφού αποτελεί μη ανταποδοτικό φόρο που επιβάλλεται αποκλειστικά στα τουριστικά καταλύματα. Στο σημείο αυτό υπενθυμίζεται ότι η τοπική αυτοδιοίκηση εισπράττει από τις τουριστικές επιχειρήσεις και διάφορα άλλα τέλη (φωτισμού, καθαριότητας, χρήσης παραλίας, πεζοδρομίων κλπ).
- Παροχή σημαντικών κινήτρων σε Τ.Ο. και αεροπορικές εταιρείες ώστε να πραγματοποιήσουν περισσότερες πτήσεις στην χώρα μας για το έτος 2009. Άλλοι μεσογειακοί προορισμοί που σε πολλές περιπτώσεις είναι και φθηνότεροι όπως η Τουρκία, εφαρμόζουν ήδη παρόμοιες πρακτικές με στόχο να στρέψουν έγκαιρα μεγάλο αριθμό πτήσεων προς τις χώρες τους.
- Επιδότηση των τουριστικών επιχειρήσεων με στόχο να καλύψουν όλες τις εποχικές οργανικές θέσεις που είχαν το 2008 και για το έτος 2009, ανεξάρτητα από την διατήρηση ήδη εργαζομένων ή νεοπροσλαμβανομένων.

Μεσομακροπρόθεσμα μέτρα

Επιβάλλεται η άμεση κατάργηση των επιδοτήσεων δημιουργίας νέων κλινών σε κορεσμένες περιοχές και προσανατολισμού των διαθέσιμων κεφαλαίων του Αναπτυξιακού προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των τουριστικών καταλυμάτων σε όλη τη χώρα, τη δημιουργία ειδικών μορφών τουρισμού, την κατασκευή ξενοδοχειακών καταλυμάτων υψηλών κατηγοριών στις μη κορεσμένες περιοχές και την ενίσχυση με σημαντικά ποσοστά επιδότησης της δημιουργίας τουριστικών καταλυμάτων στην ορεινή Ελλάδα. Είναι πλέον ασφυκτική στις κορεσμένες περιοχές η συμπίεση των τιμών ως αποτέλεσμα της συνεχούς διογκούμενης υπερπροσφοράς κλινών όλων των υψηλών κατηγοριών.

Η προσθήκη νέων κλινών, εκτός της αναπόφευκτης συμπίεσης των τιμών, δεν δημιουργεί καμία νέα θέση εργασίας, αφού ο όγκος του εισερχόμενου τουρισμού παραμένει σταθερός και αυτό θα συνεχιστεί εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και στα επόμενα χρόνια.

4.3 Οι προτάσεις του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος

Το Ξ.Ε.Ε., σε δελτίο τύπου που εξέδωσε το Δεκέμβριο 2008, προτείνει δέσμη αναγκαίων άμεσων μέτρων που θα πρέπει να λάβει η Πολιτεία για τη στήριξη του τουριστικού τομέα, χωρίς να ανακόψει την εφαρμογή των εξίσου αναγκαίων μεσοπρόθεσμων μέτρων ενίσχυσης της ποιότητας του συνολικού τουριστικού προϊόντος (Ξ.Ε.Ε., 2008). Τα Βραχυπρόθεσμα Μέτρα Αντιμετώπισης της Κρίσης, τα οποία πρότείνει το Ξ.Ε.Ε., κινούνται κατά τον Πρόεδρό του κ. Γεράσιμο Λ. Φωκά σε τρεις άξονες, ως ακολούθως:

1. Μέτρα Διασφάλισης της Απασχόλησης

Μετατροπή του επιδόματος ανεργίας σε επίδομα απασχόλησης.
Διεύρυνση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης.

2. Μέτρα Ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητας του Ελληνικού Τουριστικού Προϊόντος

Μείωση του συντελεστή Φ.Π.Α.
Κατάργηση του τέλους παρεπιδημούντων.
Μείωση των τελών και φόρων των αεροδρομίων.
Επαναδιαπραγμάτευση των τελών του αεροδρομίου «Ελευθέριος Βενιζέλος».

3. Μέτρα Στήριξης της Ρευστότητας και Βιωσιμότητας των Τουριστικών Επιχειρήσεων

Κατάργηση ή στη χειρότερη περίπτωση μείωση του ειδικού τέλους ακίνητης περιουσίας (ΕΤΑΚ).

Μείωση της προκαταβολής του φόρου των επιχειρήσεων.

Αναστολή αποπληρωμής δανείων.

Αξιοποίηση των κεφαλαίων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για τις ΜΜΕ.

Αναμόρφωση του ρόλου του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ).

Επαναφορά του συντελεστή 0% στην κλίμακα φορολόγησης εισοδήματος.

Άμεση εκταμίευση των οφειλόμενων επιχορηγήσεων του αναπτυξιακού νόμου.

Σύντομη επιστροφή του Φ.Π.Α.

4.4 Οι θέσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (UNWTO)

Μεικτά αποτελέσματα ανά περιοχή το 2008 από τον UNWTO

Καθώς το σημερινό «ταραγμένο» οικονομικό σενάριο αναμένεται να συνεχιστεί και το 2009 -και πιθανώς και παραπέρα- η αρχική πρόβλεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (UNWTO) για αυτό το έτος είναι μια ακόμη μετριότερη απόδοση. Σύμφωνα με τον UNWTO, ο διεθνής τουρισμός αναμένεται να «λιμνάσει» ή ακόμα και να μειωθεί κατά τη διάρκεια του έτους. Αλλά, υπάρχει ακόμα υψηλός βαθμός αβεβαιότητας και πολλά θα εξαρτηθούν από τις εξελισσόμενες οικονομικές συνθήκες. Εάν η οικονομία αρχίζει να παρουσιάζει σημάδια πρόωρης ανάκαμψης, ο διεθνής τουρισμός θα αυξηθεί ελαφρά το 2009 αλλά, εάν η οικονομία επιδεινωθεί περαιτέρω, τότε η τρέχουσα πρόβλεψη θα μεταβληθεί αρνητικά.

Συνολικά, το 2008 όλες οι περιοχές ήταν θετικές εκτός από την Ευρώπη, η οποία υπέστη μια στασιμότητα στις αφίξεις (UNWTO, 2009). Οι καλύτερες αποδόσεις αποδόθηκαν στη Μέση Ανατολή (+11%), την Αφρική (+5%) και την Αμερική (+4%). Η ανάπτυξη ήταν αρνητική τους τελευταίους έξι μήνες

του 2008 τόσο στην Ευρώπη (-3%) όσο και στην Ασία (-3%). Η πτώση ήταν σημαντικότερη στην Ασία, δεδομένης της διψήφιας αύξησής της το 2007 και της εντυπωσιακής της παρουσίας το πρώτο μισό του 2008 (+6%). Από την άλλη μεριά, η Αμερική (+1%), η Αφρική (+4%) και η Μέση Ανατολή (+5%) παρουσίασαν θετικά αποτελέσματα στο δεύτερο εξάμηνο, αν και με μια σημαντική επιβράδυνση.

Παρά τη γενική επιβράδυνση, το 2008 αρκετοί προορισμοί σε όλο τον κόσμο παρουσίασαν πολύ θετικά αποτελέσματα σε όλες τις περιοχές, -ειδικότερα αναφέρουμε τις: Ονδούρα, Νικαράγουα, Παναμάς, Ουρουγουάη, Δημοκρατία της Κορέας, Μακάο (Κίνα), Ινδονησία, Ινδία, Αίγυπτος, Λίβανος, Ιορδανία, Μαρόκο και Τουρκία.

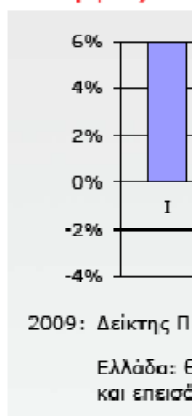
Οι προοπτικές του 2009 συνδέονται με τη διεθνή οικονομική επίδοση

Η επιβράδυνση στις προηγμένες οικονομίες, που αντιμετωπίζουν μια συστολή στο ΑΕΠ τους για πρώτη φορά από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, διαδίδεται ήδη σε σημαντικές ανερχόμενες αγορές, όπως είναι η Κίνα, η Ινδία και η Βραζιλία. Ο UNWTO αναμένει ο διεθνής τουρισμός να παρουσιάσει το 2009 μια πτώση από 0 έως 2%. Μαζί με την Αμερική, η Ευρώπη θα είναι η πιο επηρεασθείσα περιοχή από την άποψη των γενικών τουριστικών αποτελεσμάτων, καθώς οι περισσότερες από τις αγορές που αποτελούν «πηγή» τουριστικού εισοδήματος είναι σε ύφεση. Στην Ασία και την περιοχή του Ειρηνικού τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι θετικά, αν και η ανάπτυξη θα συνεχίσει σε πολύ πιο αργούς ρυθμούς έναντι της απόδοσης της περιοχής τα τελευταία χρόνια. Το ίδιο ισχύει για την Αφρική και τη Μέση Ανατολή (UNWTO, 2009).

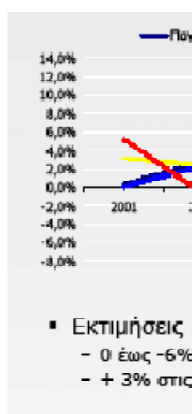
Το 2008, οι διεθνείς αφίξεις τουριστών έφθασαν τα 924 εκατ., κατά 16 εκατ. περισσότερα από το 2007, που αντιπροσωπεύουν αύξηση 2%. Η τουριστική ζήτηση επιβραδύνθηκε σημαντικά μέσα στο έτος υπό την επήρεια της παγκόσμια οικονομικής κατάστασης (οικονομική κρίση, αύξηση τιμών προϊόντων και πετρελαίου, έντονες διακυμάνσεις συναλλαγματικής ισοτιμίας),

υπονομεύοντας τόσο τον καταναλωτή όσο και την επιχειρηματική φερεγγυότητα και με συνέπεια την τρέχουσα παγκόσμια οικονομική πτώση. Το δεύτερο μισό του 2008 η ανάπτυξη έμεινε στάσιμη με τον αριθμό των διεθνών αφίξεων να μειώνονται ελαφρά - μια τάση που αναμένεται να συνεχιστεί και το 2009.

**Tourism Barometer,
Εκτιμήσεις ΠΟΙ**

Ετήσιος Ρυθμ.

Προτάσεις του UNWTO

Η ιστορία αποδεικνύει ότι οι κρίσεις μπορούν επίσης να παρέχουν ευκαιρίες, επειδή απαιτούν ουσιαστικές προσπάθειες και σταθερότητα της βιομηχανίας. Πάνω σε αυτό το πλαίσιο, ο UNWTO αυξάνει τις προσπάθειές του για πρωτοβουλίες, ώστε να παρέχει στον τομέα, και τα μέλη του ειδικότερα, την απαραίτητη υποστήριξη για να τα βοηθήσει να ανταπεξέλθουν στους δύσκολους αυτούς καιρούς.

Συγκεκριμένα, ο UNWTO θα εστιάσει σε τρεις πρωτοβουλίες:

1. Υποστήριξη της άμεσης απάντησης του τουριστικού τομέα στην κρίση, μέσω της πρόσφατα θεσμοθετημένης Επιτροπής Ανθεκτικότητας Τουρισμού, για να ενισχύσει την αγορά και καλύτερης πρακτικές αντιμετώπισης της κρίσης.
2. Υποστήριξη μέτρων συνυπολογισμού της προτεραιότητας που έχει ο τομέα του τουρισμού στα γενικά οικονομικά μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης.
3. Προώθηση του τουρισμού στη νέα «πράσινη» οικονομία ως τομέας που μπορεί να συνεισφέρει στην «έξυπνη» ανάπτυξη, τις καινοτόμες υποδομές και το χώρο της «καθαρής» παραγωγής ενέργειας.

5 Αερομεταφορές

5.1 Οικονομική κρίση στις αερομεταφορές

Μία οικονομική κρίση δεν είναι γενικευμένη, αλλά κυκλική με ύφεση και ανάπτυξη. Το 2008 τουλάχιστον 30 αεροπορικές εταιρείες κατέρρευσαν, ενώ η φετινή χρονιά αναμένεται να φέρει μεγαλύτερες προκλήσεις. Ακόμη και στο αεροδρόμιο Χίθροου του Λονδίνου, η μείωση των επιβατών είναι μεγάλη. Η δεύτερη μεγαλύτερη αεροπορική εταιρεία της Ευρώπης, η Λουφτχάνσα, αναμένει βαθύτερη αναδιάρθρωση των αεροπορικών εταιρειών. Οι μεγάλες εταιρείες ενώνουν τις δυνάμεις τους, ενώ οι αδύναμες τίθενται εκτός αγοράς. Καθοριστικό ρόλο στην πορεία μιας εταιρίας παίζουν οι καλές εσωτερικές λειτουργίες και ως παράδειγμα αναφέρεται η αμερικανική αεροπορική εταιρία Southwest η οποία έμεινε αλώβητη από όλες τις κρίσεις λόγω ακριβώς της σωστής εσωτερικής οργάνωσης (Φλουρής, 2008).

Θα υπάρξουν αναπόφευκτα νέες συγχωνεύσεις και συμμαχίες, καθώς σε περιόδους κρίσης υπάρχουν πάντα περιθώρια για δομικές αλλαγές. Η κρίση δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τις μεγάλες αεροπορικές εταιρείες, αλλά και μεγάλη ανησυχία για τις μικρότερες εταιρείες, δεδομένου ότι δεν είναι ακόμη προβλέψιμο το βάθος και η διάρκεια της οικονομικής ύφεσης.

Το ότι δεν είναι υγιής κλάδος οι αερομεταφορές θα επιβεβαιωθεί ακόμη περισσότερο το 2009 αφού αναμένεται πτώση γύρω στο 8% ενώ τη μεγαλύτερη επίπτωση θα έχουν οι ΗΠΑ. Οι αεροπορικές εταιρείες αναμένεται να χάσουν 3,2 δισ. δολάρια λόγω πετρελαίου μέσα στον τρέχοντα χρόνο. Η αεροπορική βιομηχανία θα 'φρενάρει' και θα παρατηρηθούν μεγάλες μειώσεις στην Ασία και στο εσωτερικό των ΗΠΑ. Ήδη 1300 αεροπλάνα έχουν φύγει από την αγορά και ο αριθμός αυτός θα αυξηθεί. Τριάντα πέντε αεροπορικές εταιρείες χρεοκόπησαν, με κύριο «ηθικό αυτουργό» την τιμή του καυσίμου η οποία από το 2007 τριπλασιάστηκε σε δολάρια. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις που άρχισαν στις ΗΠΑ θα συνεχιστούν. Πρόσφατα μάλιστα πραγματοποιήθηκε

η εξαγορά της Austrian από την Lufthansa. Αναμένονται επίσης περικοπές στόλου από όλες τις αεροπορικές εταιρίες. Η πτώση στη ζήτηση γίνεται με ρυθμούς επιτάχυνσης και η πτώση που θα παρατηρηθεί το 2009 υπολογίζεται ότι θα αγγίξει το 20% (Ζερβός, 2008).

Σύμφωνα με τον κ. Γκύζη (2008), οι παγκόσμιες οικονομικές εξελίξεις οδηγούν σε μία νέα τάξη πραγμάτων τον αεροπορικό τομέα. Θα ξεκαθαρίσει το τοπίο, θα ενοποιήσει δυνάμεις και δυνατότητες, θα φορτίσει με νέα σαρωτική δυναμική την αεροπορική αγορά του αύριο. Μόνη αιτία της κρίσης δεν είναι φυσικά η απότομη και χωρίς αιτιολόγηση υπεραύξηση της τιμής του πετρελαίου. Πολλές εταιρίες στην Αμερική αν όχι όλες, γιατί υπάρχουν και εταιρίες με σωστό λειτουργικό μάνατζμεντ, πετούν και λειτουργούν με επιχειρηματικά μοντέλα ανελαστικά. Γεγονός που όταν συνεπικουρήθηκε και από την έκρηξη αύξησης του καυσίμου τις εμπόδισε καιρία να καλύψουν το κόστος λειτουργίας. Όσον αφορά στην Ολυμπιακή, απεμπόλησε βασικά slots, περιέκοψε δρομολόγια προς κύριους ευρωπαϊκούς προορισμούς, (προς τη Γερμανία, Βαλκάνια κλπ) και μακρινούς προορισμούς (Αυστραλία), κρατάει την άγονη γραμμή και 36 αεροσκάφη εν των οποίων 17 για τα νησιά και μόνο 2 για πτήσεις μακρινών αποστάσεων.

Οι επιπτώσεις στις αερομεταφορές είναι περίπου γνωστές και από άλλες κρίσεις που δεν ήταν αμιγώς οικονομικές, ήταν όμως κρίσεις και είχαν επιπτώσεις στην κίνηση. Μετά τις κρίσεις που προηγήθηκαν του 2004 στην αεροπορική αγορά παρατηρήθηκαν συγχωνεύσεις, χρήση νέας τεχνολογίας, προσπάθειες αντιγραφής της μιας εταιρίας από την άλλη και δημιουργία μη ξεκάθαρων μοντέλων λειτουργίας (Δαλιάκας, 2008).

Σήμερα αυτό που πρέπει να γίνει, είναι να υπάρξουν αλλαγές στο τομέα των αερομεταφορών. Να υπάρξει ελευθερία στις αεροπορικές δραστηριότητες και δίκαιη μεταχείριση στους φόρους. Στην Ελλάδα που τους πρώτους 10 μήνες του έτους παρατηρήθηκε αύξηση 9% συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2007, υπάρχει ανησυχία και προβληματισμός που έχει αντίκτυπο στα

τουριστικά γραφεία, στις μετακινήσεις στελεχών επιχειρήσεων και γενικότερα. Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει επακριβώς τις εξελίξεις στο 2009, αλλά, κατ' εκτιμήσεις πολλών, τα χειρότερα έπονται. Όσον αφορά στην Aegean Airlines βρίσκεται σε καλή σταθερή πορεία και στο τέλος του οικονομικού έτους αναμένεται να έχει κερδοφορία 2,5 εκ. ευρώ (Δαλιάκας, 2008).

Πίνακας 2 - Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών Αεροπορικώς Ιανουάριος - Οκτώβριος						
Αεροδρόμια	2006	2007	2008	% μεταβολή		
				2006/05	2007/06	2008/07
Θεσσαλονίκη	1.045.744	1.131.780	1.162.088	3,6	8,2	2,7
Καβάλα	91.416	99.205	90.702	13,9	8,5	-8,6
(Β. Ελλάς)	1.137.160	1.230.985	1.252.790	4,4	8,3	1,8
Ηράκλειο*	2.150.537	2.158.097	2.149.136	7,8	0,4	-0,4
Χανιά	661.072	685.900	684.489	18,9	3,8	-0,2
(Κρήτη)	2.811.609	2.843.997	2.833.625	10,2	1,2	-0,4
Ρόδος	1.337.504	1.393.103	1.357.494	10,0	4,2	-2,6
Κως	659.492	682.075	675.356	8,6	3,4	-1,0
(Δωδεκάνησος)	1.996.996	2.075.178	2.032.850	9,6	3,9	-2,0
Άραξος	56.028	58.921	54.707	1,5	5,2	-7,2
Καλαμάτα	47.755	51.359	31.515	-18,5	7,5	-38,6
Πελοπόννησος	103.783	110.280	86.222	-8,8	6,3	-21,8
Κέρκυρα	863.066	847.441	816.190	1,5	-1,8	-3,7
Κεφαλονιά	161.341	158.528	182.437	12,5	-1,7	15,1
Ζάκυνθος	481.154	475.925	459.649	1,5	-1,1	-3,4
Άκτιο	137.463	149.603	150.467	-2,9	8,8	0,6
(Ιόνια Νησιά)	1.643.024	1.631.497	1.608.743	2,1	-0,7	-1,4
Μύκονος	100.162	101.932	105.756	2,1	1,8	3,8
Σαντορίνη	179.505	192.491	181.780	4,7	7,2	-5,6
(Κυκλάδες)	279.667	294.423	287.536	3,8	5,3	-2,3
Μυτιλήνη	68.310	76.792	74.145	2,9	12,4	-3,4
Χίος	15.214	13.183	16.164	13,6	-13,3	22,6
Σάμος	130.868	146.444	133.554	15,1	11,9	-8,8
(Β. Αιγαίο)	214.392	236.419	223.863	10,8	10,3	-5,3
ΣΥΝΟΛΟ	8.186.631	8.422.779	8.325.629	7,0	2,9	-1,2
ΑΘΗΝΑ**	2.811.740	3.135.327	3.076.274		11,5	-1,9
ΣΥΝΟΛΟ (Με Αθήνα)		11.558.106	11.401.903		5,1	-1,4

* Συνολικές αφίξεις εξωτερικού. ** Για την Αθήνα τα στοιχεία αφορούν τις αφόξεις αλλοδαπών τουριστών, όπως τις δίνει το ΕΛ. Βενιζέλος.

Πηγή: ΥΠΑ και περιφερειακά αεροδρόμια

5.2 Στοιχεία και στατιστικά από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας

Με μικρές απώλειες αφίξεων αεροπορικώς από το εξωτερικό, σχεδόν το σύνολο των οποίων καλύπτεται από την αύξηση των αφίξεων με οδικά μέσα από εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης χώρες, και με άνοδο των τουριστικών εισπράξεων έκλεισε το 2008 η τουριστική σεζόν στην Ελλάδα, διαφεύδοντας τα σενάρια περί κατάρρευσης του ελληνικού τουρισμού (Καθημερινή, 01/01/2009).

Αυτό αποδεικνύουν τόσο τα προσωρινά στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (Υ.Π.Α.) για τις αεροπορικές αφίξεις από το εξωτερικό συμπεριλαμβάνοντας και τα στοιχεία του μηνός Νοεμβρίου όσο και οι τελευταίες εκτιμήσεις για τις αφίξεις με οδικά μέσα και τα τελευταία στοιχεία της Τραπέζης της Ελλάδος για τις τουριστικές εισπράξεις. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει πρόσφατη τοποθέτηση του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων για τον απολογισμό του τουριστικού έτους 2008.

Αντίθετα, τα τουριστικά μεγέθη της Ισπανίας, που αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους προορισμούς παγκοσμίως και ανταγωνιστικό προς τη Ελλάδα, εμφάνισαν σημάδια κατάρρευσης ήδη από τον περασμένο Οκτώβριο, αλλά περισσότερο το Νοέμβριο, επηρεάζοντας αρνητικά και το σύνολο του ισπανικού τουρισμού το 2008. Η Κύπρος με στοιχεία έως τον περασμένο Νοέμβριο παρουσίασε το 2008 μικρή μείωση στις αφίξεις και μεγαλύτερη μείωση στις τουριστικές εισπράξεις. Η Τουρκία, εκμεταλλευόμενη μεταξύ άλλων τα προνόμια του φθηνού προορισμού, όντας εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατάφερε να αυξήσει για μία ακόμη χρονιά τα τουριστικά της μεγέθη, αν και τον Νοέμβριο εμφάνισε μικρότερο ρυθμό αύξησης στις αφίξεις από τους προηγούμενους μήνες του 2008, αλλά και τον αντίστοιχο μήνα του 2007.

Σημειώνεται ότι το 2009 όλοι οι τουριστικοί προορισμοί θα βρεθούν αντιμέτωποι με τις επιπτώσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης. Ήδη, τα μηνύματα των προκρατήσεων για όλους τους προορισμούς είναι μέχρι στιγμής άκρως αρνητικά. Οι κυβερνήσεις όλων των παραπάνω χωρών ήδη έχουν λάβει μέτρα στήριξης του τουριστικού τους προϊόντος. Η Ισπανία με εισερχόμενη τουριστική κίνηση της τάξης των 56-57 εκατομμυρίων έχει ανακοινώσει πακέτο στήριξης των τουριστικών επιχειρήσεων 400 εκατομμυρίων ευρώ. Η ελληνική κυβέρνηση με εισερχόμενη τουριστική κίνηση στη χώρα μας της τάξης των 15,7 εκατομμυρίων έχει ανακοινώσει πακέτο οικονομικής στήριξης 257 εκατομμυρίων ευρώ. Αύξηση κατά 12 εκατομμύρια ευρώ των κονδυλίων τουριστικής προβολής στο εξωτερικό έχει ανακοινώσει η Κύπρος, καθώς και άλλα μέτρα διευκόλυνσης των τουριστικών επιχειρήσεων, ενώ απόφαση για αύξηση των κονδυλίων έχει λάβει και η Τουρκία.

ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας στο διάστημα Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2008, σε 39 αεροδρόμια της χώρας παρουσιάστηκε μείωση κατά 0,2% των αφίξεων από το εξωτερικό. Καταγράφηκαν 13.511.998 αφίξεις έναντι 13.544.388 αφίξεων το ενδεκάμηνο του 2007 (μείωση 32.390 αφίξεων). Μέρος του συνόλου των αεροπορικών αφίξεων από το εξωτερικό αποτελούν οι αφίξεις με πτήσεις charters οι οποίες παρουσίασαν μείωση της τάξης του 2,8%. Στο ενδεκάμηνο καταγράφηκαν 7.578.255 αφίξεις έναντι 7.796.292 (μείωση 218.037). Λαμβάνοντας υπόψη την εκτίμηση ότι η αύξηση στις αφίξεις με οδικά μέσα από χώρες εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης θα καλύψει το μεγαλύτερο μέρος των απωλειών από τις αεροπορικές αφίξεις, το σύνολο των αφίξεων από το εξωτερικό το 2008 κλείνει, περίπου, στα ίδια επίπεδα με το 2007 στα 15,7 εκατομμύρια (Καθημερινή, 01/01/2009).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τραπέζης της Ελλάδος, οι τουριστικές εισπράξεις στο διάστημα Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2008 παρουσίασαν αύξηση κατά 3,3%

(ή 356 εκατ. ευρώ) σε σχέση με το ίδιο διάστημα του 2007 φθάνοντας σε 11,2 δισ. ευρώ από 10,8 δισ. ευρώ. Ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων έχει κρούσει το κώδωνα του κινδύνου για την τουριστική σεζόν του 2009, κάνοντας λόγο για σημαντική υστέρηση μέχρι στιγμής των προκρατήσεων σε όλους τους κλάδους του τουριστικού τομέα (Καθημερινή, 01/01/2009).

ΤΟΥΡΚΙΑ

Τον «μοναχικό» δρόμο της αύξησης των τουριστικών της μεγεθών σε σχέση με τους άλλους δημοφιλείς προορισμούς της Μεσογείου ακολούθησε το 2008 η Τουρκία, αν και τα τουριστικά της έσοδα παραμένουν δυσανάλογα μικρότερα σε απόλυτους αριθμούς, σε σχέση με τον όγκο των ξένων τουριστών που δέχεται ετησίως. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις βάσει των στοιχείων έως και τον Νοέμβριο της Στατιστικής Υπηρεσίας της Τουρκίας, η τουριστική σεζόν στη γειτονική χώρα το 2008 θα κλείσει με αφίξεις άνω των 26 εκατ., που σημαίνει αύξηση κατά, περίπου, 3 εκατομμύρια αφίξεις σε σχέση με το 2007. Στο διάστημα Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2008 η τουριστική κίνηση από το εξωτερικό στην Τουρκία παρουσίασε αύξηση κατά 13,1% φθάνοντας σε 25.245.301 αφίξεις έναντι 22.321.988 αφίξεων το ίδιο διάστημα του 2007. Εντυπωσιακή ήταν η αύξηση των Ελλήνων τουριστών στην Τουρκία βάσει των στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας της γειτονικής χώρας το 2008. Στο διάστημα Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2008 καταγράφηκαν 531.048 αφίξεις από την Ελλάδα στην Τουρκία, που σημαίνει αύξηση της τάξης του 29% σε σχέση με το ίδιο διάστημα του 2007. Ο περασμένος Νοέμβριος ήταν ο μήνας που παρουσίασε τη δεύτερη μικρότερη επίδοση όσον αφορά στην αύξηση της τουριστικής της κίνησης της Τουρκίας από τον Φεβρουάριο του 2007, οπότε παρουσιάζει σχεδόν κάθε μήνα διψήφιο ποσοστό αύξησης στις αφίξεις (Καθημερινή, 01/01/2009).

ΚΥΠΡΟΣ

Την περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2008 οι αφίξεις τουριστών στην Κύπρο ανήλθαν σε 2.331.622 από 2.342.338 την αντίστοιχη περίοδο του 2007, σημειώνοντας μικρή κάμψη 0,5%. Μεγαλύτερη μείωση της τάξης του 3,6% σημείωσαν το ίδιο διάστημα τα έσοδα από τον τουρισμό στην Κύπρο και ανήλθαν σε 1.741,2 εκατομμύρια ευρώ από 1.806,7 εκατομμύρια ευρώ το 2007. Πρόσφατα, ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Ξενοδόχων εκφράζοντας την ανησυχία του για την τουριστική σεζόν του 2009, διαρκούσης της διεθνούς κρίσης, έκανε λόγο για ενδείξεις που μιλούν για μία τάση μείωση στις προκρατήσεις της τάξης του 15% -20% (Καθημερινή, 01/01/2009).

ΙΣΠΑΝΙΑ

«Καθίζηση» υπέστη ο ισπανικός τουρισμός τον περασμένο Νοέμβριο με μείωση στις αφίξεις της τάξης του 11,6% σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2007. Η μείωση σε δημοφιλείς προορισμούς της Ισπανίας τον μήνα αυτόν έφθασε σε ποσοστό έως 19,8%. Η τουριστική κίνηση στη Μαδρίτη από το εξωτερικό μειώθηκε κατά 17,4%. Σε επίπεδο σημαντικών αγορών «άντλησης» επισκεπτών, τον Νοέμβριο οι μειώσεις έφθασαν από τη Βρετανία σε ποσοστό της τάξης του 14,7%, από την Ιταλία σε ποσοστό 18,8% και από την Πορτογαλία σε ποσοστό 17%. Επίσης, βάσει των τελευταίων στοιχείων μόνο τον Οκτώβριο διαπιστώθηκε μείωση στις τουριστικές εισπράξεις της τάξης του 7,2%. Συνολικά, οι αφίξεις τον Νοέμβριο στην Ισπανία έφθασαν σε 2,9 εκατομμύρια.

Το διάστημα Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2008 η μείωση στις αφίξεις έφθασε σε ποσοστό 2% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2007 φθάνοντας σε σύνολο τις 54.630.800. Υπολογίζεται ότι οι απώλειες για τον ισπανικό τουρισμό το 2008 ξεπερνούν το 1 εκατομμύριο αφίξεις σε σχέση με το 2007 (Καθημερινή, 01/01/2009).

5.3 Εκτιμήσεις της Διεθνούς Ένωσης Αερομεταφορών (IATA) για τις διεθνείς αερομεταφορές

Ζημίες 5 δισ. δολαρίων για το έτος 2008 εκτιμήθηκε ότι εμφάνισαν οι παγκόσμιες αερομεταφορές και 2,5 δισ. δολαρίων αναμένεται το 2009, λόγω της επιβράδυνσης του αναπτυξιακού ρυθμού της οικονομίας, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες προς τα κάτω εκτιμήσεις της Διεθνούς Ένωσης Αερομεταφορών (IATA). Οι εκτιμήσεις, στις οποίες προέβη το Σεπτέμβριο 2008 - οι οποίες έκαναν λόγο για ζημίες 5,2 δισ. δολαρίων το 2008 και 4,1 δισ. δολαρίων φέτος - αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω λόγω της απότομης πτώσης των τιμών του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή της IATA κ. Τζοβάνι Μπισινιάνι, η χρόνια κρίση της βιομηχανίας θα συνεχιστεί και το 2009. «Αντιμετωπίζουμε το χειρότερο περιβάλλον όσον αφορά τον κύκλο εργασιών τα τελευταία 50 χρόνια», τόνισε μεταξύ άλλων (hotel and restaurant, 2008). Εξάλλου, για το 2009, η IATA αναμένει μείωση 3% της παγκόσμιας επιβατικής κίνησης, προβαίνοντας σε εκτίμηση η οποία εάν επιβεβαιωθεί θα σηματοδοτεί την πρώτη μείωση της παγκόσμιας επιβατικής κίνησης από το 2001 (είχε τότε μειωθεί κατά 2,7%).

Ο κ. Μπισινιάνι υποστηρίζει ότι θα υπάρξουν, αναπόφευκτα, απώλειες θέσεων εργασίας. Στο σύνολο των 32 εκατομμυρίων εργαζομένων στις αερομεταφορές και στον τουρισμό, τουλάχιστον το 1% (300.000 με 400.000 θέσεις εργασίας) κινδυνεύει.

Παράλληλα, η IATA - στην οποία είναι μέλη 230 αεροπορικές εταιρείες, αντιπροσωπεύοντας το 93% των διεθνών αερομεταφορών - προειδοποίησε ότι η κίνηση εμπορευμάτων στις αερομεταφορές θα μειωθεί κατά 5% το 2009. Μοναδικό καλό νέο είναι η εκτιμώμενη μείωση της τιμής των εισιτηρίων, καθώς σύμφωνα με εκτιμήσεις ειδικών, το ταξίδι με αεροπλάνο θα κοστίζει από του χρόνου 5% φθηνότερα.

Οι μεταφορές εμπορευμάτων παρουσίασαν κάμψη εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιοποίησε η IATA. Η επιβατική κίνηση το 2008 αυξήθηκε μόνο 1,6%, δηλαδή σημαντικά χαμηλότερα από το 7,4% του 2007. Οι μεταφορές εμπορευμάτων σημείωσαν πτώση κατά 4%, σε σύγκριση με την άνοδο 4,3% που είχαν καταγράψει το 2007. «Οι αεροπορικές εταιρείες πασχίζουν να συνδυάσουν τη μεταφορική τους δυναμικότητα με τη γοργά πτωτική ζήτηση», αναφέρει η IATA, τονίζοντας ότι ακόμη και η μείωση των τιμών των καυσίμων στις παρούσες συνθήκες δεν μπορεί να γλιτώσει τον κλάδο από τις ζημιές. Η μέση πληρότητα για το 2008 μειώθηκε στο 75,9%, σε σχέση με το 77,3% που ήταν το 2007. Οι εκτιμήσεις για το 2009 είναι ότι θα είναι μία από τις δυσκολότερες χρονιές. Όσον αφορά στην τιμή του καυσίμου, εκτιμάται ότι το 2009 μέση τιμή του bred θα κυμανθεί γύρω στα 75 δολάρια και το jet στα 750 δολάρια. Αν υπολογιστεί ότι καταναλώνονται 150 εκ. μετρικοί τόνοι καυσίμου jet Aone, οι αεροπορικές εταιρίες θα πληρώσουν 140 δισεκατομμύρια δολάρια που αντιστοιχεί στο 34% του λειτουργικού τους κόστους (hotel and restaurant, 2008).

5.4 Η πορεία της Aegean το 2008

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα για το εννιάμηνο του 2008 η Aegean, καταγράφει 13% αύξηση της επιβατικής κίνησης και ενίσχυση του λειτουργικού αποτελέσματος εν μέσω εξαιρετικά δύσκολων συνθηκών που επικρατούν στον κλάδο των αερομεταφορών και τη συνεχιζόμενη χρηματοπιστωτική κρίση. Συγκεκριμένα, η Aegean μετέφερε 4,6 εκ. επιβάτες το εννεάμηνο του 2008, καταγράφοντας ετήσια αύξηση 13%. Στο δίκτυο εσωτερικού η εταιρία κατέγραψε αύξηση 8% ενώ στο δίκτυο εξωτερικού η αύξηση της επιβατικής κίνησης ανήλθε σε 23%, ενισχύοντας τα μερίδια αγοράς στην πλειονότητα των δρομολογίων. Ο μέσος αριθμός επιβατών ανά πτήση βελτιώθηκε σε 104 επιβάτες έναντι 96 το προηγούμενο έτος. Οι πωλήσεις ανήλθαν σε 468,2εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 26% (Aegean Airlines, 2008).

Η αύξηση των εσόδων προήλθε από τη σημαντική αύξηση της επιβατικής κίνησης στα δρομολόγια εξωτερικού, όπου τα ονομαστικά εισιτήρια είναι υψηλότερα, την αύξηση της μέσης χωρητικότητας ανά αεροσκάφος λόγω της παραλαβής των νέων Airbus A320/321 και τέλος την επιβολή επίναυλου καυσίμων. Η κερδοφορία της εταιρίας επηρεάστηκε αρνητικά από τη σημαντική αύξηση κατά 67% ή κατά 47,2 εκατομμύρια ευρώ του κόστους καυσίμων που ανήλθε σε 118 εκατομμύρια ευρώ. Παρά τη δραματική αύξηση των τιμών του πετρελαίου, τα λειτουργικά κέρδη προ φόρων τόκων και αποσβέσεων ενισχύθηκαν κατά 13% στα 51,5εκ.ευρώ, γεγονός που οφείλεται στην ενίσχυση των εσόδων και στις ωφέλειες που σταδιακά γίνονται ορατές από την ανανέωση του στόλου της εταιρίας (Aegean Airlines, 2008).

Τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους υποχώρησαν 21% και διαμορφώθηκαν στα 26,5 εκατομμύρια ευρώ κυρίως λόγω της αρνητικής επίπτωσης στην αποτίμηση των δανειακών υποχρεώσεων της εταιρίας που προήλθε από την ενίσχυση του δολαρίου έναντι του ευρώ στο τέλος του τρίτου τριμήνου καθώς και των αποτελεσμάτων από πράξεις αντιστάθμισης κινδύνου (hedging).

Σύμφωνα με τον κ. Δημήτρη Γερογιάννη, Διευθύνων Σύμβουλο της Εταιρείας, η τρέχουσα κρίση δημιουργεί νέες προκλήσεις δεδομένης της επιβράδυνσης της οικονομίας και καθιστά την κάθε είδους πρόβλεψη για τους επόμενους 12-18 μήνες εξαιρετικά δύσκολη. Εν μέσω ενός δυσχερούς οικονομικού περιβάλλοντος, εκτιμάται ότι τα λειτουργικά κόστη της εταιρίας θα εξακολουθούν να μειώνονται λόγω του προγράμματος της ανανέωσης του στόλου καθώς και των προσπαθειών αύξησης της παραγωγικότητας. Επιπλέον, η ισχυρή θέση της εταιρείας στην πλειονότητα των αγορών που δραστηριοποιείται και η υγιής διάρθρωση του ισολογισμού, αποτελούν ισχυρές παραμέτρους για τη συνέχιση μιας δυναμικής πορείας.

5.5 Η πορεία των Κυπριακών Αερογραμμών

Σύμφωνα με δηλώσεις του κυρίου Ανδρέα Αγαθού, που είναι υπεύθυνος όλων των αγορών εξωτερικού των Κυπριακών Αερογραμμών, σε Ημερίδα της Ελληνικής Αεροπορικής Ένωσης, εκτός από τις επιπτώσεις της κρίσης, υπάρχουν και ευκαιρίες (Αγαθός, 2008). Εξήγησε ότι στις Κυπριακές Αερογραμμές εισάγονται κάποιες καινοτομίες και προωθούνται κάποιες αλλαγές στο πλαίσιο των οποίων θα υπάρξει και νέος γενικός διευθυντής. Η πτώχευση κάποιων εταιριών δεν ήταν μόνο λόγω της τιμής των καυσίμων αλλά και λόγω κακής λειτουργίας.

Ως παράδειγμα ανέφερε τις Κυπριακές Αερογραμμές οι οποίες πέρασαν δύσκολες στιγμές για τρία συνεχόμενα καταστροφικά χρόνια (το 2003, 2004, 2005) με ζημία 100 εκ. κυπριακές λίρες (πολλαπλασιαζόμενες επί 1,7) και ένας ακόμη χρόνος θα σήμανε το τέλος της εταιρίας. Υλοποιήθηκε όμως ένα νέο στρατηγικό σχέδιο με εισαγωγή νέων μοντέλων μανάτζμεντ σε κάθε αγορά και επιτεύχθηκε η αναστροφή και το 2008 που ήταν δύσκολη χρονιά φάνηκε μία πρόοδος της τάξης των 2 εκατομμυρίων ευρώ το πρώτο εξάμηνο. Πριν 12 μήνες δεν υπήρχαν αεροπλάνα στη αγορά. Οι χρεώσεις leasing ήταν 450.000 δολάρια το μήνα για κάθε αεροπλάνο.

Η αύξηση των καυσίμων συνέβαλε να αλλάξει κάτι πολύ σημαντικό σε αυτό τον τομέα. Τώρα υπάρχουν αρκετά διαθέσιμα αεροσκάφη μετά από πτωχεύσεις και ακυρώσεις παραγγελιών και οι Κυπριακές Αερογραμμές απέκτησαν κάποια αεροπλάνα σε πολύ καλύτερη τιμές από αυτές που επικρατούσαν.

Οι τιμές leasing έπεσαν στις 235.000- 250.000 δολάρια και η εταιρία έκανε ανανέωση και αύξηση στόλου. Το νέο αεροπλάνο που απέκτησε πρόσφατα η εταιρία και το βάφτισε "Λάρνακα" το πήρε σε τιμή λιγότερο από τη μισή επικρατούσε πριν από 12 μήνες. Το αυξημένο πρόγραμμα που εφάρμοσε η εταιρία για το 2008 παραμένει. Παρακολουθεί την αγορά και βλέπει ότι σε

αυτές τις δύσκολες ημέρες υπάρχουν και ευκαιρίες τις οποίες είναι έτοιμη να εκμεταλλευτεί.

5.6 Η αναγκαστική αλλαγή φιλοσοφίας της SAS εξαιτίας της οικονομικής κρίσης

Με στόχο να ανταπεξέλθει στην παγκόσμια οικονομική ύφεση με όσο το δυνατό λιγότερες επιπτώσεις, η αεροπορική εταιρία SAS ανακοίνωσε ότι προχωρά στην εφαρμογή ενός νέου στρατηγικού σχεδίου δημιουργώντας μια πιο ευέλικτη και ανεξάρτητη εταιρία (Travel Report, 2009). Θα πορευτεί την επόμενη χρονιά απαλλαγμένη από υπηρεσίες και προϊόντα καθώς και μικρότερες εταιρίες του ομίλου που δεν ήταν επικερδείς και θα επικεντρωθεί στην βασική της δραστηριότητα που είναι η αερομεταφορά στις χώρες της Σκανδιναβίας και ιδίως η εξυπηρέτηση εκείνων που ταξιδεύουν για επαγγελματικούς λόγους αλλά και επιχειρησιακούς ή άλλους λόγους. Όπως ανακοίνωσε η εταιρεία, έχει ήδη υπογραφεί η πώληση των εταιριών Spanair και Air Baltic, ενώ σύντομα θα πουληθούν και άλλες εταιρίες που το αντικείμενο τους είναι διαφορετικό από την βασική δραστηριότητα της SAS. Σε αυτό το πλαίσιο, η εταιρία αποφάσισε να αναθέσει σε εξωτερικούς συνεργάτες πολλές από τις παράπλευρες δραστηριότητες της με τη μέθοδο του outsourcing.

Στόχος είναι η δημιουργία μιας μόνο εταιρίας, με κεντρική πλέον διοίκηση σε μια μόνο γεωγραφική περιοχή, με αποτέλεσμα να είναι πιο αποδοτική και ευέλικτη (είναι γνωστό ότι, η SAS διέθετε πλήρη διοικητική δομή και στις τρεις πρωτεύουσες της Σκανδιναβίας, την Κοπεγχάγη, τη Στοκχόλμη, και το Όσλο). Με αυτό τον τρόπο εξοικονομείται σημαντικό χρηματικό ποσό, το οποίο θα συμβάλει θετικά στην βελτίωση των οικονομικών της SAS. Η πώληση των εταιριών που διέθετε η SAS, αλλά και ο ανασχεδιασμός της διοίκησης της, όπως είναι φυσικό έχει επιφέρει μείωση των θέσεων εργασίας κατά 5.000 άτομα. Στον αριθμό αυτό συμπεριλαμβάνονται και τα άτομα των εταιριών που πουλήθηκαν π.χ. 3.000 από την Spanair. Επίσης, το νέο στρατηγικό

σχέδιο θα επιφέρει μείωση των δρομολογίων κατά 40% από το χειμερινό πρόγραμμα του 2009/2010, αφού όπως αποκάλυψαν τα στατιστικά, το 61% των δρομολογίων της εταιρίας έφερε το 2008 το 92% των εισοδημάτων. Αυτή η κίνηση θα έχει ως αποτέλεσμα την μείωση της χρήσης των αεροπλάνων της κατά 10%. Η εταιρεία έχει έρθει σε συμφωνία με το προσωπικό της, το οποίο υποστηρίζει το νέο αυτό στρατηγικό σχέδιο και η συνεννόηση αυτή θα επιφέρει μείωση του κόστους κατά 142 περίπου εκατ. Ευρώ (Travel Report, 2009).

6 Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις

6.1 Οικονομική κρίση & Ξενοδοχεία

Κορεσμός η αιτία?

Στον τομέα του τουρισμού, παρουσιάζεται το φαινόμενο ορισμένες γεωγραφικές περιοχές της χώρας να εμφανίζουν έντονη συγκέντρωση ξενοδοχειακού δυναμικού, ενώ άλλες να είναι τουριστικά υποανάπτυκτες. Ο αναπτυξιακός νόμος που τέθηκε σε ισχύ από το 2005 δεν θεσπίζει βαθμό τουριστικού κορεσμού κάποιας περιοχής. Δεν προσδιορίζει, δηλαδή, ένα μέγιστο επιθυμητό μέγεθος ξενοδοχειακού δυναμικού για κάθε γεωγραφική περιοχή, πέραν του οποίου σταματά η οποιαδήποτε οικονομική ενίσχυση. Αποτέλεσμα, βέβαια, αυτής της έλλειψης είναι η επιδείνωση της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης, είτε τουριστικής υπανάπτυξης κάποιων περιοχών. Το ενδιαφέρον των επενδυτών εκδηλώθηκε, κυρίως, στις ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές, γιατί στις υπόλοιπες δεν υπήρχαν οι βασικές προϋποθέσεις (υποδομές, υπηρεσίες κλπ.) Παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση του ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας στους 4 μεγαλύτερους προορισμούς (Κρήτη, Νησιά Νοτιοανατολικού Αιγαίου, Ιόνια Νησιά και Αττική) βάσει του αριθμού των διαθέσιμων ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνουν 456.797 κλίνες, αριθμός που αντιστοιχεί στο 65,2% του συνολικού ξενοδοχειακού δυναμισμού. Η Κρήτη και τα νησιά του Νοτιοανατολικού Αιγαίου μόνο αποτελούν το 44,2 % (Ι.Τ.Ε.Π., 2008).

Το δεύτερο χαρακτηριστικό, το οποίο συνδέεται με το πρώτο, αποτελεί η υψηλού βαθμού νησιωτική συγκέντρωση, ανερχόμενη σε 415.876 κλίνες, αριθμός που ισοδυναμεί με το 59,3% του ξενοδοχειακού δυναμικού. Οι 4 μεγαλύτεροι προορισμοί, βάσει της ξενοδοχειακής υποδομής, αντιπροσωπεύουν το 75,5% των ξενοδοχείων 5* και το 76,2% των ξενοδοχείων 4*, έναντι 65,2% που εκπροσωπούν στο σύνολο του ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας.

Ως ποσοστό του δυναμικού ξενοδοχειακών κλινών των εν λόγω προορισμών οι παραπάνω δύο ανώτερες κατηγορίες αντιστοιχούν στο 27,3%. Οι μεγάλοι προορισμοί δεν διακρίνονται μόνο για τον υψηλό βαθμό συγκέντρωσης ξενοδοχειακών μονάδων γενικά, αλλά και για τον ακόμη υψηλότερο βαθμό συγκέντρωσης ξενοδοχείων 5* και 4*. Η Ρόδος κατέχει την πρωτιά με μερίδιο 61% των κλινών των δύο υψηλότερων κατηγοριών και ακολουθούν η Κως (56%), το Ηράκλειο (55%), το Λασίθι (53%), η Αθήνα (46%) κ.α. Αντίθετα οι περιοχές της χώρας που δεν έχουν ξενοδοχεία 5*, ενώ ο αριθμός των ξενοδοχείων 4* είναι πολύ μικρός με εξαίρεση την Αχαΐα (14), τη Λακωνία (13) και την Αργολίδα (10). Οι κατεξοχήν μεγάλοι προορισμοί - Κρήτη και Δωδεκάνησα - έχουν τα μικρότερα ποσοστά των κατώτερων κατηγοριών (2* και 1*, 29,8%, 85.033 κλίνες).

6.2 Εκτίμηση γενικού διευθυντή της Starwood κ.Τιμ Ανανιάδη

Στην εκπομπή Business & Travel στο οικονομικό κανάλι sbc, στις 06/02/2009, παρουσιάστηκε μια πολύ ενδιαφέρουσα συνέντευξη του Γενικού Διευθυντή της Starwood σε Ελλάδα, Κύπρο και Τουρκία, κ. Τιμ Ανανιάδη. Σύμφωνα με τον κ. Ανανιάδη, η πραγματική πτώση της τουριστικής κίνησης στην Αθήνα τον περασμένο Ιανουάριο "άγγιξε" κατά μέσο όρο το ποσοστό του 20-25%, ενώ στα ίδια νούμερα φαίνονται να κινούνται τόσο ο Φεβρουάριος όσο και ο Μάρτιος. Παράλληλα, στο ίδιο αρνητικό κλίμα αναμένεται σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις να καταγραφεί η τουριστική κίνηση στην πρωτεύουσα έως και το 2010. Στην πτώση αυτή συνέβαλαν τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην Αθήνα τον Δεκέμβριο, ωστόσο το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης έχει η οικονομική κρίση που θα συνεχίσει να επηρεάζει τον τουρισμό για αρκετό καιρό ακόμα. Σχετικά με τις τιμές των πακέτων για τη φετινή χρονιά, ο γενικός διευθυντής της Starwood σε Ελλάδα, Κύπρο και Τουρκία, υπογράμμισε πως είναι μειωμένες κατά 20-25% σε σύγκριση με το 2008 (Καραντζαβέλου, 2009).

6.3 Ο ρόλος του Franchise στην κρίση

Το σύστημα franchise συναντάται στην αγορά των ξενοδοχείων, όπως και στην αγορά των εστιατορίων γρήγορου φαγητού, εδώ και μισό αιώνα. Ωστόσο, απέκτησε πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις τα τελευταία χρόνια. Οι ξενοδοχειακοί όμιλοι είναι σήμερα περισσότερο εταιρείες franchise ή διαχείρισης ξενοδοχειακών μονάδων και όχι «παραδοσιακές» εταιρείες του κλάδου, όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Ως αντάλλαγμα για την προμήθεια που εισπράττουν από τους ιδιοκτήτες των ξενοδοχείων, τους προσφέρουν την αναγνωρίσιμη εμπορική ονομασία τους και σταθερή πελατεία, που εξασφαλίζουν μέσω των ηλεκτρονικών συστημάτων τους κρατήσεις.

Από τις εταιρείες που έχουν προσαρμοσθεί περισσότερο από κάθε άλλη στο μοντέλο του εικονικού ξενοδοχείου είναι η *Intercontinental*, που διατηρεί την έδρα της στη Βρετανία. Η ίδια είναι κάτοχος των εμπορικών ονομασιών *Holiday Inn* και *Crowne Plaza*. Σήμερα, η εταιρεία έχει μόλις 16 ιδιόκτητα ξενοδοχεία από τα 4.186 ανά τον κόσμο που φέρουν τα εμπορικά ονόματά της. Ο κλάδος των ξενοδοχείων δεν αντιμετώπιζε ιδιαίτερα προβλήματα μέχρι τον περασμένο Σεπτέμβριο, όταν κατέρρευσε η *Lehman Brothers*. Έκτοτε, οι κρατήσεις μειώνονται σταθερά. Προ ημερών ανακοινώθηκε από την *Intercontinental* ότι τα ανά διαθέσιμο δωμάτιο έσοδά της (δείκτης - ορόσημο του κλάδου με την ονομασία *revpar*) ήταν το τελευταίο τρίμηνο του 2008 μειωμένα κατά 6,5%. Δύο αμερικανικές ξενοδοχειακές αλυσίδες, οι *Marriott* και *Wyndham*, αναφέρουν ανάλογη πτώση, ενώ η επίσης αμερικανική *Starwood* ανακοίνωσε την κατά 12,5% πτώση του εν λόγω δείκτη αντιστοίχως. Τα στελέχη τους δηλώνουν, ανεξαιρέτως, απαισιόδοξα για το 2009 (Καθημερινή, 08/03/2009).

Ωστόσο, τις επιπτώσεις της ύφεσης θα υποστούν οι πραγματικοί ιδιοκτήτες των ξενοδοχείων και όχι οι εταιρείες των αλυσίδων. Όπως αναφέρει το στέλεχος της *Societe Generale*, Σιμόν Μεζανό, για κάθε μία μονάδα υποχώρησης του δείκτη *revpar*, η κερδοφορία της ιδιοκτήτριας εταιρείας του

ξενοδοχείου μειώνεται κατά κανόνα σε ποσοστό 5%. Αντιθέτως, η προμήθεια που καταβάλλεται στην εταιρεία διαχείρισης του ξενοδοχείου μειώνεται μόνον κατά 3%, ενώ εκείνη που αφορά στα δικαιώματα franchise μόνον κατά μία ποσοστιαία μονάδα (Καθημερινή, 08/03/2009).

Αν και είναι λιγότερο εκτεθειμένες στην ύφεση, οι εταιρείες των ξενοδοχειακών αλυσίδων λόγω του νέου επιχειρηματικού προφίλ τους υπόκεινται πλέον σε δύο νέα κριτήρια αξιολόγησης. Το πρώτο αφορά στον αριθμό των νέων συμφωνιών που κλείνουν για να διαθέσουν την εμπορική ονομασία τους, ήτοι τις νέες συμφωνίες επέκτασης του δικτύου τους. Το δεύτερο συνδέεται με το γεγονός ότι όταν θα ανακάμψει η οικονομία, τα οφέλη θα είναι κυρίως για τους ιδιοκτήτες των ξενοδοχείων, τουλάχιστον για εκείνους που θα έχουν επιβιώσει.

Τα «λουκέτα» δεν τρομάζουν τις αλυσίδες

Πολλές εταιρείες ιδιοκτησίας ξενοδοχείων, στις οποίες αναλογεί το μεγαλύτερο μέρος του επιχειρηματικού κινδύνου συγκριτικά με εκείνες, στις οποίες ανήκει η εμπορική ονομασία τους ή που έχουν απλώς αναλάβει τη διαχείρισή τους, θα καταρρεύσουν κατά τη διάρκεια της ύφεσης. Ωστόσο, ο αναλυτής της *PriceWaterhouseCoopers*, *Στίβεν Μπρουμ*, αναφέρει ότι παρά τη δυσοίωση αυτή πρόβλεψη, οι εταιρείες των ξενοδοχειακών αλυσίδων δεν πρέπει να ανησυχούν ιδιαίτερα. Όταν μία τράπεζα κατάσχει ένα ξενοδοχείο από τον ιδιοκτήτη του που πτώχευσε, συνήθως το διατηρούν ανοικτό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι εάν ένα ξενοδοχείο κλείσει, χάνει άμεσα έως και το 50% της αξίας του μεταπώλησης. Έτσι, ακόμη και στην περίπτωση που θα σημειωθούν οι εκτιμώμενες πτωχεύσεις, οι εταιρείες των αλυσίδων θα συνεχίσουν να εισπράττουν τις δικές τους προμήθειες (Καθημερινή, 08/03/2009).

6.4 Η έρευνα της STAT BANK για τις σημαντικότερες επιχειρήσεις στην Τουριστική Οικονομία

Παρά το μεγάλο ποσοστό ζημιογόνων, στο σύνολό τους οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις βελτίωσαν τη κερδοφορία τους κατά τις χρήσεις 2006 και 2007. Ο συνολικός κύκλος εργασιών των 795 ξενοδοχειακών επιχειρήσεων αυξήθηκε κατά 7,3% για να φτάσουν τα 2,6 δισεκατομμύρια ευρώ (STAT BANK, 2008).

Σε «βιομηχανία δύο ταχυτήτων» έχει μεταβληθεί η ελληνική ξενοδοχεία αφού το 58% των επιχειρήσεων εμφάνισε κέρδη και το 42% ζημιές. Αυτό προκύπτει από μεγάλη πανελλαδική έρευνα της STAT BANK στο δείγμα των 795 μεγαλύτερων (βάσει κύκλου εργασιών) ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας της STAT BANK, οι 461 επιχειρήσεις παρουσίασαν κερδοφόρο δραστηριότητα και οι 334 ζημιές κατά την τελευταία δημοσιευμένη χρήση (2007). Παρά το γεγονός ότι 334 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εμφάνισαν ζημιές κατά το 2007, στο σύνολό της η ελληνική ξενοδοχεία κινήθηκε θετικά. Σύμφωνα με την έρευνα της STAT BANK, οι 795 μεγαλύτερες (βάσει κύκλου εργασιών) ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ενώ το 2005 είχαν παρουσιάσει συνολικές ζημιές 23,2 εκατομμύρια ευρώ, ένα χρόνο μετά – το 2006 – εμφάνισαν κέρδη της τάξεως του 1 εκατομμυρίου ευρώ ενώ το 2007 εμφάνισαν συνολικά κέρδη 82 εκατομμυρίων ευρώ.

Εμφανίζεται δηλαδή μια συνεχή βελτίωση των οικονομικών αποτελεσμάτων τις δύο τελευταίες χρήσεις. Το παραπάνω στοιχείο αποτελεί σαφή ένδειξη του γεγονότος ότι τα ελληνικά ξενοδοχεία – στη μεγάλη τους πλειοψηφία – εκμεταλλεύτηκαν το κλίμα που επικρατεί στον τουρισμό και βελτίωσαν τις οικονομικές τους επιδόσεις. Αποκαλυπτικά είναι τα συμπεράσματα της έρευνας της STAT BANK σύμφωνα με την οποία:

- Ø από τις 795 επιχειρήσεις του δείγματος οι 461 εμφάνισαν κέρδη και οι 334 ζημιές. Αξίζει στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι το ποσοστό των ζημιογόνων είναι μεγαλύτερο σε σχέση με άλλους τομείς

επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως είναι η βιομηχανία και το εμπόριο.

- Ø από τις 795 επιχειρήσεις του δείγματος οι 428 - ποσοστό 56,2% του δείγματος - παρουσίασαν καλύτερη πορεία. Συγκεκριμένα, οι 88 πέρασαν από ζημιολόγο χρήση το 2006 σε κερδοφόρο το 2007. Οι 221 κατόρθωσαν να αυξήσουν τα κέρδη τους και 119 μείωσαν τις ζημιές τους.
- Ø Αντιστοίχως το 43,8% των εταιριών του δείγματος εμφάνισε επιδείνωση των οικονομικών αποτελεσμάτων. Συγκεκριμένα, 151 εταιρίες εμφάνισαν μείωση κερδών, 89 επιχειρήσεις πέρασαν από κερδοφόρο σε ζημιολόγο δραστηριότητα και 126 εταιρίες αύξησαν τις ζημιές τους. Σύμφωνα με την έρευνα της STAT BANK, το ποσοστό των επιχειρήσεων που θα εμφανίσουν επιδείνωση των οικονομικών τους αποτελεσμάτων, θα είναι υψηλότερο κατά το 2008. Αυτό θα εκφραστεί σε αύξηση του ποσοστού των ζημιολόγων επιχειρήσεων καθώς επίσης και σε περαιτέρω επιβάρυνση των υποχρεώσεων των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Αυτό, σύμφωνα με εκπροσώπους της αγοράς αναμένεται να οδηγήσει σε κλείσιμο κάποιων επιχειρήσεων καθώς επίσης και σε συγχωνεύσεις και εξαγορές άλλων επιχειρήσεων.
- Ø Οι επιχειρήσεις του δείγματος διαχειρίστηκαν έναν συνολικό τζίρο της τάξεως των 2,58 δισεκατομμυρίων ευρώ που ήταν αυξημένος κατά 7,34% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το ποσό αυτό αποτελεί αδιάψευστο μάρτυρα της διεύρυνσης του ρόλου της ελληνικής ξενοδοχείας στην εθνική οικονομία.

Αν στα 2,58 δισεκατομμύρια ευρώ συνυπολογίσει κανείς τον τζίρο που κάνουν τα τουριστικά και ταξιδιωτικά γραφεία, οι επιχειρήσεις ενοικίασεως αυτοκινήτων, οι εταιρίες θαλάσσιου τουρισμού καθώς επίσης και όλο το φάσμα των επιχειρήσεων που κινούνται γύρω από τον τουρισμό τότε ο

συνολικός τζίρος κατατάσσει τη συγκεκριμένη επιχειρηματική δραστηριότητα στις πλέον αναπτυσσόμενες της ελληνικής οικονομίας.

Στον κλάδο επικρατεί έντονη συγκέντρωση δυνάμεων η οποία με αργά αλλά σταθερά βήματα γίνεται ολοένα και μεγαλύτερη. Ενδεικτικό είναι το παρακάτω γεγονός: οι εκατό μεγαλύτερες (βάσει τζίρου) ξενοδοχειακές επιχειρήσεις διαχειρίστηκαν το 52% του συνολικού τζίρου των 795 εταιριών του δείγματος. «Συγκέντρωση» ωστόσο επικρατεί και στις ζημιές: μόλις 15 εταιρίες εμφάνισαν συνολικές ζημιές της τάξεως των 76 εκατομμυρίων ευρώ όταν το σύνολο των ζημιογόνων εταιριών (334) του δείγματος (των 795) είχε συνολικές ζημιές 178 εκατομμύρια ευρώ. Στη πραγματικότητα οι 15 αυτές εταιρίες επιβράδυναν αισθητά και τη πορεία του κλάδου.

Ας επιχειρήσουμε, όμως, να «φωτογραφήσουμε» ορισμένες από τις σημαντικότερες εταιρίες του κλάδου επισημαίνοντας εξ αρχής ότι πρόκειται για μεμονωμένες επιχειρήσεις. Με δύο λόγια, τα στοιχεία δεν αποτυπώνουν την δυναμική των ομίλων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο όμιλος επιχειρήσεων του κ. Ν. Δασκαλαντωνάκη ή του κ. Σπ. Διβάνη μοιράζει τα αποτελέσματά του σε διαφορετικές εταιρίες.

Έτσι, η παρούσα έρευνα αφορά τις ξεχωριστές εταιρίες:

* Μία εταιρεία της αλυσίδας των Classical Hotels, που διευθύνεται από τον κ. Γιάννη Δασκαλαντωνάκη βρέθηκε στην πρώτη θέση του καταλόγου των επιχειρήσεων με τον μεγαλύτερο κύκλο εργασιών. Πρόκειται για την επιχείρηση Ελληνική Τουριστική, που – μεταξύ άλλων - ελέγχει τα ξενοδοχεία Athens Imperial, King George, Makedonia Palace και Egnatia. Η επιχείρηση εμφάνισε τζίρο που προσέγγισε τα 45 εκατομμύρια ευρώ. Η σημαντική αύξηση – περίπου κατά 19% του τζίρου της – δεν βοήθησε την επιχείρηση να εμφανίσει κερδοφορία αν και κατόρθωσε να μειώσει τις ζημιές της. Αντιστοίχως, οι συνολικές της υποχρεώσεις αυξήθηκαν από 116,3

εκατομμύρια ευρώ σε 133,1 εκατομμύρια ευρώ (2,9 φορές τον κύκλο εργασιών της).

Τα Classical Hotels αποτελούν την πρώτη ελληνική πολυεθνική αλυσίδα ξενοδοχείων. Στην Αθήνα η αλυσίδα λειτουργεί τα ξενοδοχεία: King George Palace, NJV Athens Plaza, Athens Imperial, Baby Grand Hotel, Acropol, Grand O' Hotel, 2 Fashion House Hotel και Vouliagmeni Suites. Στη Θεσσαλονίκη το Makedonia Palace. Στη Λάρισα το Larissa Imperial. Στην Καλαμάτα το Filoxenia. Στην Αλεξανδρούπολη το Grand Hotel Egnatia. Στην Πορταριά Στο Ρέθυμνο το Plaza Spa & Suites. Ξενοδοχεία πόλεων διαθέτει η αλυσίδα στο Βελιγράδι, στη Βουδαπέστη και στη Σόφια.

* Σταθερά ανοδική πορεία ακολούθησε η εταιρία Κάραβελ Ξενοδοχεία ΑΕ, που διευθύνεται από τον κ. Σπ. Διβάνη. Η συγκεκριμένη επιχείρηση αποτελεί μια από τις πιο νοικοκυρεμένες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της χώρας. Μετά από αύξηση 9% ο κύκλος εργασιών της επιχείρησης διαμορφώθηκε στα 44,7 εκατομμύρια ευρώ, γεγονός που επέτρεψε στη κερδοφορία της εταιρίας να αυξηθεί κατά 6,7% και να φτάσει τα 8,4 εκατομμύρια ευρώ. Έτσι, η εταιρεία κατέκτησε τη δεύτερη καλύτερη θέση από άποψη τζίρου και μια από τις πρώτες θέσεις στον κατάλογο της κερδοφορίας. Ταυτοχρόνως, η εταιρεία ακολούθησε ένα εξαιρετικά συντηρητικό μοντέλο στο επίπεδο των υποχρεώσεων, γεγονός που την κατατάσσει στις πλέον υγιώς αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τους δέκα δείκτες της αξιολόγησης «Diamonds» της STAT BANK, η συγκεκριμένη επιχείρηση κατέλαβε την πρώτη θέση.

Η οικογένεια Διβάνη συνέχισε να επενδύει στον εκσυγχρονισμό και την επέκταση του ξενοδοχειακού της δυναμικού. Τελευταίο απόκτημα του ξενοδοχειακού ομίλου Διβάνη είναι το Apollon Suites, που βρίσκεται στο Divani Apollon Palace & Spa στο Καβούρι. Στον όμιλο επιχειρήσεων Διβάνη εντάσσονται και μια σειρά ακόμη ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, που ελέγχουν αντίστοιχες μονάδες

* Η Ιονική Ξενοδοχειακή, που ανήκει στον όμιλο της Alpha Bank και η οποία εκμεταλλεύεται τα ξενοδοχεία Hilton, βρέθηκε στη τρίτη καλύτερη θέση από άποψη κύκλου εργασιών. Συγκεκριμένα, ο τζίρος της εταιρίας υπερέβη τα 41 εκατομμύρια ευρώ. Το 2007 ήταν μια εξαιρετική χρονιά για τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης αφού τα κέρδη της αυξήθηκαν από 1,5 εκατομμύρια ευρώ το 2006 σε 5,7 εκατομμύρια ευρώ το 2007. Οι υψηλές πληρότητες του ξενοδοχείου κατά το 2007 σίγουρα έβαλαν τη σφραγίδα τους στη κερδοφορία της ξενοδοχειακής επιχείρησης.

* Η Ξενοδοχεία Λούης ΑΕ, που ελέγχεται από τον κύπριο επιχειρηματία κ. Κωστάκη Λοϊζου αν και βρέθηκε στην τέταρτη καλύτερη θέση από άποψη τζίρου μεταξύ των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της χώρας, είδε ωστόσο τα οικονομικά της αποτελέσματα να βυθίζονται στις ζημιές. Οι δυσκολίες του ομίλου αποτυπώθηκαν στα αποτελέσματα της ξενοδοχειακής επιχείρησης που εμφάνισε ζημιές της τάξης των 24 εκατομμυρίων ευρώ. Η διοίκηση του ομίλου δείχνει να περιορίζει την παρουσία του στην ελληνική ξενοδοχεία. Αντιθέτως, συνεχίζονται τα επενδυτικά σχέδια που θα επιτρέψουν στον όμιλο Louis να εισέλθει στην πολλά υποσχόμενη αγορά της Αιγύπτου.

* Ιδιαίτερα θετική εμφανίζεται η πορεία της Λάμψα ΑΕ που ελέγχει το ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία» στο Σύνταγμα της Αθήνας. Το ξενοδοχείο αυτό που διευθύνεται από τον κ. Tim Ananiadis, αύξησε για μια ακόμη χρονιά θεαματικά την κερδοφορία του. Έτσι, μετά από μια βελτίωση των κερδών κατά 31%, αυτά έφτασαν το επίπεδο των 7,5 εκατομμυρίων ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η εταιρεία Λάμψα, συμφερόντων Αδελφών Λασκαρίδη υλοποιεί ένα φιλόδοξο πρόγραμμα διεύρυνσης της παρουσίας της στον ξενοδοχειακό τομέα. Στα πλαίσια αυτά μετά την απόκτηση του ελέγχου ξενοδοχειακής μονάδας στη Σερβία, η διοίκηση της εταιρίας υπέγραψε συμφωνία με τον όμιλο επιχειρήσεων Σμπώκου για τον έλεγχο του Hilton Ρόδου. Ο όμιλος επιχειρήσεων Σμπώκου είναι ένας από τους ταχύτερα και υγιέστερα αναπτυσσόμενους ξενοδοχειακούς ομίλους της χώρας και η συμμαχία του με τους αδελφούς Λασκαρίδη δημιουργεί θετικές προσδοκίες τόνωσης της υγιούς

συγκέντρωσης της ελληνικής ξενοδοχίας. Τόσο η Λάμψα όσο και οι επιχειρήσεις Σμπώκου έχουν μια στενή συνεργασία με τον πολυεθνικό ξενοδοχειακό κολοσσό Starwood, που έχει ουσιαστικό ρόλο στο μανάτζμεντ ελληνικών ξενοδοχείων.

* Η Ήλιος ΑΕ του ομίλου επιχειρήσεων του κ. Παντελή Μαντωνάκη βρέθηκε στην έκτη θέση από άποψη τζίρου και στην έβδομη από άποψη κερδών μεταξύ όλων των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της χώρας. Η συγκεκριμένη εταιρεία, που ελέγχει τα ξενοδοχεία του ομίλου στην Ελούντα της Κρήτης εμφάνισε το 2007 καθαρά κέρδη 7 εκατομμυρίων ευρώ έναντι 9 εκατομμυρίων ευρώ το 2006. Η άλλη μεγάλη εταιρία του ομίλου – η Αττικός Ήλιος που διαχειρίζεται το Grand Resort Lagonissi – εμφάνισε περαιτέρω αύξηση των ζημιών της από 2,1 σε 5,8 εκατομμύρια ευρώ.

* Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις Αθήναιον και Εσπέρια βρέθηκαν στις επόμενες θέσεις από άποψη κύκλου εργασιών. Η μεν ξενοδοχειακή επιχείρηση Εσπέρια, που ελέγχει αλυσίδα ξενοδοχείων στη Ρόδο, εμφάνισε αύξηση κερδών 38%.

Η δε ξενοδοχειακή επιχείρηση Αθήναιον που ελέγχει το αθηναϊκό ξενοδοχείο InterContinental αύξησε τα κέρδη κατά 13,5% για να φτάσει το 1,5 εκατομμύριο ευρώ. Ας σημειωθεί ότι το ξενοδοχείο InterContinental, που διευθύνεται από τον κ. Πάνο Παναγιωτόπουλο, έχει και τη διαχείριση του μεγάλου συνεδριακού κέντρου της Εθνικής Ασφαλιστική που συνορεύει με το ξενοδοχείο.

* Ανοδική εμφανίζεται η πορεία της Aldemar που ελέγχεται από την οικογένεια του κ. Νίκου Αγγελόπουλου και στο τιμόνι της οποίας ευρίσκεται ο γιος κ. Αλέξανδρος Αγγελόπουλος. Η επιχείρηση αύξησε τον κύκλο εργασιών της κατά 6,24% για να φτάσει τα 32,5 εκατομμύρια ευρώ. Η κερδοφορία της επιχείρησης υποχώρησε ενώ σε σχετικά υψηλά επίπεδα κινούνται και οι συνολικές της υποχρεώσεις.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο όμιλος είναι πρωτοπόρος στον τομέα της θαλασσοθεραπείας (spa) αφού η διοίκησή του πρώτη άνοιξε – κατά το 1997 - το μεγάλο αυτό κεφάλαιο για τον ελληνικό τουρισμό. Το ελληνικό πρωτοποριακό προϊόν των πολυτελών διακοπών ευεξίας της Aldemar βραβεύτηκε από το θεσμό των Παγκόσμιων Τουριστικών Βραβείων (World Travel Awards). Συγκεκριμένα, το Royal Mare Thalasso στην Χερσόνησο της Κρήτης και το Olympian Village στη Σκαφιδιά Ηλείας, ανακηρύχθηκαν τα καλύτερα στον κόσμο: Το Royal Mare Village & Thalasso απέσπασε τον τίτλο της καλύτερης ξενοδοχειακής μονάδας με κέντρο θαλασσοθεραπείας στον κόσμο (World's Leading Thalasso & Spa Resort 2007) για δεύτερη χρονιά (World's Leading Thalasso & Spa Resort 2006). Επίσης, το Olympian Village, έχοντας κατακτήσει για δύο χρονιές την Ευρώπη (Europe's Leading Spa Resort) το 2006 και τον Οκτώβριο του 2007, διακρίνεται τώρα και με τον τίτλο της καλύτερης ξενοδοχειακής μονάδας με κέντρο spa στον κόσμο (World's Leading Spa Resort 2007).

* Σταθερά ανοδική εμφανίζεται και η πορεία της επιχείρησης ΣΑΝΗ που ελέγχεται από τους αδελφούς Σταύρο και Ανδρέα Ανδρεάδη και τον κ. Φωκίωνα Ζησιάδη. Πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο τουριστικό συγκρότημα που διαθέτει ξενοδοχεία, βίλες, πολυτελείς σουίτες, μπανγκαλόου, μαρίνα, τουριστικό χωριό, καταστήματα, κέντρα θαλασσοθεραπείας, συνεδριακούς χώρους. Στην πραγματικότητα το ξενοδοχειακό συγκρότημα Sani αποτελεί την πρώτη περιοχή ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης της χώρας. Στην τελευταία της χρήση η ΣΑΝΗ ΑΕ αύξησε τον κύκλο εργασιών της κατά 8,82% για να φτάσει 31,2 εκατομμύρια ευρώ και τα καθαρά της κέρδη κατά 11,4% για να φτάσει τα 4,7 εκατομμύρια ευρώ. Σε ενοποιημένη βάση ο συνολικός κύκλος εργασιών του ομίλου ΣΑΝΗ αυξήθηκε από 38,86 εκατομμύρια ευρώ το 2006 σε 46,61 εκατομμύρια ευρώ το 2007 εμφανίζοντας μια αύξηση της τάξεως του 20%. Αντιστοίχως, τα ενοποιημένα καθαρά κέρδη του ομίλου αυξήθηκαν από 4,98 εκατομμύρια ευρώ το 2006 σε 5,39 εκατομμύρια ευρώ το 2007 εμφανίζοντας αύξηση 8,2%.

Τελευταίες επενδυτικές κινήσεις της διοίκησης της ΣΑΝΗ ΑΕ είναι η δημιουργία των Asterias Suites και του Spa. Ας σημειωθεί οι συγκεκριμένες μονάδες προσφέρουν ένα ιδιαίτερα ποιοτικό τρόπο διαμονής που αναδεικνύει έντονα τον πολιτισμό αυτής της χώρας. Σημαντικό στοιχείο αυτής της επιλογής είναι το ετήσιο διεθνές φεστιβάλ που διοργανώνεται στη Σανη Χαλκιδικής και στο οποίο λαμβάνουν μέρος σημαντικοί Έλληνες αλλά και ξένοι καλλιτέχνες. Η διοργάνωση αυτή ξεπερνά κατά πολύ τα όρια της ξενοδοχειακής μονάδας έχοντας ήδη μετατραπεί σε θεσμό για την ευρύτερη περιοχή.

* Η νέα αύξηση κερδών της Μήτσης Company Ξενοδοχεία Ελλάδος αποτελεί απόδειξη περαιτέρω βελτίωσης των επιδόσεων του ομίλου ο οποίος συνέχισε και κατά το 2007 την πορεία ανάπτυξης του. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο όμιλος που ελέγχεται και διευθύνεται από τον κ. Κων/νο Μήτση διαθέτει 9 εταιρείες, στις οποίες ανήκουν τα 19 ξενοδοχεία της Mitsis Hotels.

Ας σημειωθεί ότι μετά την εξαγορά του ξενοδοχείου Sofitel Athens Airport στο αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος», αντί του ποσού των 53 εκατομμυρίων ευρώ, ο όμιλος Μήτση υλοποιεί επενδυτικό σχέδιο 65 εκατομμυρίων ευρώ στο ξενοδοχείο Ammos της Κω. Η χρηματοδότη των επενδυτικών σχεδίων της εταιρείας αποτυπώνεται στην μεγάλη αύξηση των υποχρεώσεων της εν λόγω επιχείρησης κατά 47,7%. Συγκεκριμένα, οι συνολικές υποχρεώσεις της Μήτσης αυξήθηκαν από 33,7 εκατομμύρια ευρώ το 2006 σε 49,8 εκατομμύρια ευρώ το 2007.

*Αυξημένος κατά 9,23% ο κύκλος εργασιών και αισθητά μειωμένα εμφανίζονται τα καθαρά κέρδη της ξενοδοχειακής επιχείρησης Χανδρή Ελλάς Ξενοδοχεία ΑΕ. Ας σημειωθεί ότι στον όμιλο Χανδρή υπάγονται 4 ξενοδοχειακές μονάδες. Πρόκειται για τα: Chandris Metropolitan Hotel, Corfu Chandris Hotel, Dassia Chandris Hotel and Chios Chandris Hotel. Ο εκσυγχρονισμός των τεσσάρων αυτών μονάδων απαιτήσε επενδυτικά κεφάλαια πολλών εκατομμυρίων ευρώ. Ας σημειωθεί ότι το 2009 η διοίκηση του ομίλου Χανδρή προγραμματίζει το άνοιγμα νέας ξενοδοχειακής μονάδας στη Θεσσαλονίκη. Το νέο ξενοδοχείο θα είναι κοντά στο ψυχαγωγικό

συγκρότημα Mylos και θα έχει δυναμικότητα 212 πολυτελών δωματίων. Ο όμιλος Χανδρή έχει μια πολύχρονη και συνεχώς διευρυνόμενη παρουσία στις ξένες αγορές ενώ ιδιαίτερη σημασία δίδει σε αγορές όπως η ρωσική.

* Η εταιρία «Αστέρας» Βουλιαγμένης είναι στην επόμενη θέση του καταλόγου των εταιρειών με τον υψηλότερο τζίρο. Συγκεκριμένα, ο κύκλος εργασιών του «Αστέρα» αυξήθηκε κατά 3,2% για να φτάσει τα 26,8 εκατομμύρια ευρώ. Στο συγκρότημα αυτό που ανήκει στην Εθνική τράπεζα της Ελλάδος και το οποίο διαχειρίζεται η Starwood, ευρίσκεται σε εξέλιξη ένα ευρύ πρόγραμμα αναδιάρθρωσης όλων των λειτουργιών, που ήδη αποδίδει καρπούς. Στα πλαίσια αυτά κατά την τελευταία χρήση υπάρχει αισθητή μείωση ζημιών. Ταυτοχρόνως, στο συγκρότημα ευρίσκεται σε εξέλιξη ευρύ επενδυτικό πρόγραμμα.

Στα πλαίσια αυτά έχει ολοκληρωθεί το νέο κέντρο θαλασσοθεραπείας του «Αρίωνα» (μιας εκ των τριών μονάδων του συγκροτήματος) ενώ ολοκληρώνεται η ανανέωση των μπανγκαλόου. Το συνολικό επενδυτικό πρόγραμμα του «Αστέρα» είναι της τάξεως των 50 εκατομμυρίων ευρώ.

Επενδυτικά προγράμματα σε εξέλιξη

Παρά το γεγονός ότι μεγάλος αριθμός ξενοδοχειακών επιχειρήσεων εμφανίζει ζημιολόγο δραστηριότητα, η ελληνική ξενοδοχία συνεχίζει την επενδυτική της δραστηριότητα. Στα πλαίσια αυτά σημαντικά κεφάλαια διατίθενται από την πλευρά της Πολιτείας για τη στήριξη του στρατηγικού αυτού τομέα της ελληνικής οικονομίας. Έτσι, στα πλαίσια αυτά αξίζει να σημειωθεί ότι:

Πρώτον, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για τη νέα προγραμματική περίοδο (ΕΣΠΑ), με συνολικούς (κοινοτικούς και εθνικούς) πόρους που ξεπερνούν τα 36 δις ευρώ, κατευθύνει πάνω από το 80% των αναπτυξιακών δράσεων του στην ελληνική περιφέρεια. Το γεγονός αυτό σε μεγάλο βαθμό θα ενισχύσει και την τουριστική οικονομία.

Δεύτερον, το νέο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» αυξάνει σημαντικά τους πόρους για την Τουριστική Ανάπτυξη. Τρίτον, ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος στηρίζει τουριστικές επενδύσεις σ' ολόκληρη τη Χώρα. Ας σημειωθεί ότι, έως σήμερα, έχουν εγκριθεί συνολικά, περίπου, 880 εκ. ευρώ για την ενίσχυση επιχειρήσεων στον τομέα του Τουρισμού και έχουν ωφεληθεί γύρω στις 6.000 τουριστικές επιχειρήσεις. Μεγάλα επενδυτικά προγράμματα «τρέχουν» μια σειρά επιχειρήσεις.

Μεταξύ άλλων – εκτός από τις προαναφερθείσες - σημαντικές επενδύσεις υλοποιούν και οι παρακάτω εταιρίες:

* Ο όμιλος επιχειρήσεων Σμπώκου υλοποίησε την τελευταία διετία συνολικές επενδύσεις ύψους 40 εκατομμυρίων ευρώ. Αυτές αφορούν το Village Heights, ένα ξενοδοχείο επιπλωμένων διαμερισμάτων στην Άνω Χερσόνησο, τον εκσυγχρονισμό του ξενοδοχείου resort Agari Beach στην Αμμουδάρα Ηρακλείου, την στρατηγικής σημασίας σε διπλανή έκταση από το Blue Palace και τον πλήρη εκσυγχρονισμό του Cretan Malia Park. Η τελευταία επιχειρηματική απόφαση του ομίλου είναι αυτή που αφορά το Hilton Ρόδου. Όπως είναι γνωστό, το ξενοδοχείο αυτό που ανήκει στην εταιρία Τουριστικά Θέρετρα ΑΕ πέρασε στην ιδιοκτησία των επιχειρήσεων Λάμψα ΑΕ και του ομίλου Sbokos Hotels. Οι δύο επιχειρήσεις ελέγχουν από 50% της ξενοδοχειακής μονάδας της Ρόδου. Το συνολικό τίμημα συναλλαγής για την απόκτηση του 100% των μετοχών της εταιρείας Τουριστικά Θέρετρα ΑΕ ανήλθε σε 35,5 εκατομμύρια ευρώ.

* Συνεχίζεται με αμείωτο ρυθμό η υλοποίηση της μεγάλης επένδυσης στην ΠΟΤΑ Μεσσηνίας από την TEMES SA, που ελέγχεται από τον όμιλο επιχειρήσεων του εφοπλιστή κ. Β. Κωνσταντακόπουλου. Πρόκειται για το μεγαλύτερο επενδυτικό σχέδιο που πραγματοποιείται αυτή την περίοδο στη τουριστική οικονομία και το οποίο δεν αποτελεί απλώς μία ακόμη επένδυση αλλά στην ολοκλήρωσή της αναμένεται να δημιουργήσει νέο τουριστικό

προορισμό στη χώρα (Πύλος και Ρωμανός της Δυτικής Πελοποννήσου). Μιλάμε για μια πολυσύνθετη επένδυση αφού στις εν λόγω περιοχές θα χτιστούν μεγάλες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, μπανγκαλόου, τουριστικά χωριά, γήπεδα γκολφ, συνεδριακά κέντρα, κλπ. Την ευθύνη υλοποίησης του έργου έχει ο κ. Αχιλλέας Κωνσταντόπουλος ενώ το τεράστιο κατασκευαστικό έργο έχει ανατεθεί στον Άκτωρα.

* Σημαντικές επενδύσεις γίνονται και από μικρότερες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Μεταξύ αυτών ενδιαφέρουσα είναι επένδυση που υλοποιεί η Alkyon Resort Hotel, που διευθύνεται από τον κ. Γ. Πολίτη και το οποίο αφορά τη μονάδα στο Βραχάτι Κορινθίας. Μετά την υλοποίηση επενδύσεων 9 εκατομμυρίων ευρώ, η διοίκηση της επιχείρησης ξεκίνησε νέο επενδυτικό σχέδιο 17,2 εκατομμυρίων ευρώ. Αυτό αφορά τη δημιουργία 26 νέων σουιτών, spa, συνεδριακού κέντρου, πισίνες, εστιατορίου κλπ.

* Σημαντικές προσδοκίες για την περαιτέρω ανάπτυξης της Κρήτης αλλά και ολόκληρου του ελληνικού τουρισμού δημιουργούνται από την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου της βρετανικής Minoan στο Κάβο Σίδερο στο Λασιθί. Η επένδυση αυτή είναι συνολικού ύψους 1,2 δις. ευρώ.

* Στον όρμο Φανερωμένης στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης η εταιρεία Ικτίνος προωθεί σύνθετη τουριστική επένδυση η οποία περιλαμβάνει τη δημιουργία ξενοδοχειακού συγκροτήματος, συνεδριακού κέντρου και Spa. Στην ίδια περιοχή η J&P Development υλοποιεί ως σύμβουλος ανάπτυξης της Εταιρείας Αναπτύξεως Ανατολικής Κρήτης έργα σε έκταση 4 χιλιάδων στρεμμάτων.

6.5 Έρευνα του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) μεταξύ των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων

Παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες, η τουριστική περίοδος που πέρασε εμφάνισε σταθερότητα σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή. Αυτό προκύπτει από έρευνα που διεξήγαγε το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) μεταξύ των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της χώρας. Η έρευνα έγινε την περίοδο Οκτωβρίου - Νοεμβρίου 2008 μεταξύ των 3.000 μεγαλύτερων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, που αντιπροσωπεύουν περίπου το 70% του συνολικού δυναμικού της χώρας σε κλίνες και αποτελούν το σύνολο των μεσαίων και μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων (πάνω από 60 κλίνες).

Στη συγκεκριμένη έρευνα ανταποκρίθηκαν 289 επιχειρήσεις συνολικής δυναμικότητας περίπου 58 χιλιάδων κλινών που αποτελούν το 12,5% του συνολικού δυναμικού των μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι το ποσοστό των επιχειρήσεων που είχαν αύξηση της μέσης πληρότητας, σε σχέση με πέρυσι, συμπίπτει με το ποσοστό των επιχειρήσεων που σημείωσαν μείωση. Θετική, όμως, εικόνα σημειώνουν οι απαντήσεις των επιχειρήσεων ως προς τον κύκλο εργασιών και τον αριθμό των απασχολουμένων.

Τα ποσοστά των επιχειρήσεων που αύξησαν τον κύκλο εργασιών τους και τον αριθμό των απασχολουμένων είναι σαφώς μεγαλύτερα από τα ποσοστά των ξενοδοχείων που είχαν μείωση. Η μόνη αρνητική διαπίστωση αφορά τη μέση διάρκεια του αριθμού των διανυκτερεύσεων των επισκεπτών. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που απάντησαν ότι η μέση διάρκεια παραμονής των πελατών μειώθηκε, σε σχέση με πέρυσι, είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό των επιχειρήσεων που απάντησαν ότι αυξήθηκε.

Παρά την αβεβαιότητα που επικρατεί για το μέλλον της τουριστικής κίνησης, πάνω από τις μισές επιχειρήσεις προγραμματίζουν επενδύσεις κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου, κυρίως στην ανακαίνιση δωματίων, στη βελτίωση

χώρων υποδοχής, σε μηχανολογικό εξοπλισμό και σε έργα προστασίας περιβάλλοντος, ενώ η πλειονότητα των επιχειρήσεων πιστεύει ότι οι βασικοί παράγοντες που εμποδίζουν την ανάπτυξή τους οφείλεται στη γενική οικονομική κρίση, στον διεθνή ανταγωνισμό, στην μικρή περίοδο επαρκούς πληρότητας λόγω εποχικότητας και στην ανεπαρκή ζήτηση.

Επίσης, από την ανάλυση των σχετικών στοιχείων προκύπτει ότι οι μεγάλες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις (άνω των 100 κλινών) είχαν καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με τις μεσαίες επιχειρήσεις (μέχρι 100 κλίνες). Σε όλες σχεδόν τις ερωτήσεις και συγκεκριμένα σε εκείνες που αφορούν τη μέση πληρότητα, τον κύκλο εργασιών, τις τιμές των υπηρεσιών και τον αριθμό των απασχολούμενων, τα ποσοστά των επιχειρήσεων που απάντησαν ότι «αυξήθηκαν», είναι σημαντικά υψηλότερα στις μεγάλες επιχειρήσεις σε σύγκριση με τις μεσαίες επιχειρήσεις. Μόνο στην ερώτηση που αφορά τη μέση διάρκεια του αριθμού των διανυκτερεύσεων των επισκεπτών, το ποσοστό των θετικών απαντήσεων των μεγάλων επιχειρήσεων είναι μικρότερο από εκείνο των μεσαίων επιχειρήσεων.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις απαντήσεις των επιχειρήσεων του δείγματος, η μέση διάρκεια παραμονής ανήλθε στις μεσαίου μεγέθους ξενοδοχειακές επιχειρήσεις σε 4,4 διανυκτερεύσεις και στις μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις σε 6,5 διανυκτερεύσεις, ενώ η μέση πληρότητα ανήλθε σε 67% στις μεσαίες και σε 73% στις μεγάλες επιχειρήσεις.

Διαφορές, επίσης, παρατηρούνται μεταξύ των μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων ως προς τα εμπόδια που επηρεάζουν την ανάπτυξή τους. Με εξαίρεση τη γενική οικονομική κρίση και τη μικρή περίοδο επαρκούς πληρότητας λόγω εποχικότητας, που και στις δύο κατηγορίες θεωρούνται οι κυριότεροι ανασταλτικοί παράγοντες με την ίδια σχεδόν βαρύτητα, η σειρά σπουδαιότητας διαφέρει στους λοιπούς παράγοντες. Για παράδειγμα, ο έντονος διεθνής ανταγωνισμός είναι ο δεύτερος σπουδαιότερος ανασταλτικός παράγοντας για την ανάπτυξη στις μεγάλες μονάδες (42,2% των

ερωτηθέντων) και ο έκτος για τις μεσαίες επιχειρήσεις (28,8%). Στις μεσαίες επιχειρήσεις η ανάπτυξη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κρατική υποστήριξη (42,1%), την τοπική αυτοδιοίκηση (38,4%) και την επάρκεια των συγκοινωνιών στην περιοχή τους (37,1%). Αντίθετα, στις μεγάλες επιχειρήσεις οι παράγοντες αυτοί έχουν μικρή βαρύτητα ως αποτρεπτικές αιτίες για την ανάπτυξη τους. Επιπλέον η αδυναμία επενδύσεων, το κόστος διαφήμισης και η έλλειψη χώρου για ανάπτυξη για τις μεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν βασικά εμπόδια στην ανάπτυξή τους, σε αντίθεση με τις μεγάλες που εμφανίζονται ως ήσσονος σημασίας αποτρεπτικοί παράγοντες.

Το 56,5% των μεγάλων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων σκοπεύει να προχωρήσει σε επενδύσεις κατά τη χειμερινή περίοδο έναντι 46% των μεσαίων επιχειρήσεων. Και στις δύο περιπτώσεις η ανακαίνιση των δωματίων και η βελτίωση των χώρων υποδοχής εμφανίζονται ως οι κυριότερες από τις προγραμματιζόμενες επενδύσεις. Ουσιαστικές διαφορές παρατηρούνται στο μηχανολογικό εξοπλισμό (κλιματισμός, κ.λπ.), που αποτελεί βασική επενδυτική προτεραιότητα των μεγάλων επιχειρήσεων, και στη βελτίωση της κατηγορίας του ξενοδοχείου που ενδιαφέρει κυρίως τις μεσαίες μονάδες.

7 Συζήτηση

Η χώρα μας είναι ένας ολοκληρωμένος τουριστικός προορισμός. Έχει ιστορία και πολιτισμό, καλές κλιματολογικές συνθήκες, όμορφο φυσικό περιβάλλον, καθαρές παραλίες, ξενοδοχειακές μονάδες, αγροτουριστικά καταλύματα, ωραίο και φιλόξενο κόσμο και υψηλό βαθμό ασφάλειας. Με αυτά τα δεδομένα, πρέπει να συνεχίσουμε να ελπίζουμε ότι η τουριστική βιομηχανία της Ελλάδας μπορεί να αντιμετωπίσει την κρίση. Τώρα είναι η ώρα να ετοιμαστούμε για να προσελκύσουμε το ενδιαφέρον των τουριστών. Ο τουρίστας της εποχής μας αναζητά τους ποιοτικούς προορισμούς που προσφέρουν σιγουριά για επιτυχημένες διακοπές.

Στόχος μας, μαζί με τα διάφορα μέτρα που λαμβάνονται στην παρούσα κρίση που αντιμετωπίζουμε, θα πρέπει να είναι η διόρθωση πορείας για να παρουσιάσουμε ένα ανανεωμένο ποιοτικό τουριστικό προϊόν. Έτσι θα παραμείνουμε ανταγωνιστικοί και θα κρατηθούμε επάξια στο χάρτη του τουρισμού. Η άμεση εφαρμογή λύσεων και νέων ιδεών είναι επιτακτική ανάγκη. Να εφαρμοσθούν επαγγελματικά κριτήρια για αυτούς που εργάζονται και που διατίθενται να εργασθούν σε τομείς, που υπηρετούν τον τουρισμό. Να τεθούν σε εφαρμογή όλα τα μέτρα εκείνα, που θα διορθώσουν και θα βάλουν σε σωστή βάση όλες τις συμβαλλόμενες υπηρεσίες του τουρισμού για μπορέσουν να αποδώσουν ποιοτικά. Η εφαρμογή του νόμου να είναι αμείλικτη και δεν πρέπει να εφησυχάζουμε.

Όλοι οι εργαζόμενοι στο τουρισμό χρειάζονται συνεχή ενημέρωση, επιμόρφωση και πειθαρχία. Αυτό αφορά όλους αυτούς που έρχονται σε επαφή με τον τουρίστα, από τη στιγμή που κλείνει το πακέτο του για την Ελλάδα μέχρι την επιστροφή του στο τόπο του, όπως οι οδηγοί ταξί και τουριστικών λεωφορείων, οι υπάλληλοι στα ξενοδοχεία, τουριστικά γραφεία, εστιατόρια, καφετερίες μπαρ, αγροτουριστικά καταλύματα και διαμερίσματα.

Όταν ένας στους πέντε Έλληνες απασχολείται είτε άμεσα, είτε έμμεσα με τον τουρισμό είναι κάτι παραπάνω από προφανές γιατί ο στόχος της διατήρησης θέσεων εργασίας έχει απόλυτη προτεραιότητα.

Πρώτη απαραίτητη προϋπόθεση είναι να λειτουργήσουν όλες οι τουριστικές επιχειρήσεις. Δεύτερη αναγκαία προϋπόθεση είναι η προσέλκυση όσο το δυνατόν περισσότερων τουριστών, με άλλα λόγια προσπάθεια για διατήρηση των μεριδίων της αγοράς ή αν αυτό δεν καταστεί εφικτό, προσπάθεια για ελαχιστοποίηση των απωλειών.

Ως προς το πρώτο, να παραμείνουν δηλαδή σε λειτουργία οι τουριστικές επιχειρήσεις, είναι σαφές ότι πρέπει να αντιμετωπιστούν προβλήματα ρευστότητας, προβλήματα χρηματοδότησης. Ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, κάποιες ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις δεν έχουν εισπράξει ακόμα χρήματα για τις υπηρεσίες που παρείχαν κατά το 2008. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη διστακτικότητα -έως άρνηση- των τραπεζών για χρηματοδοτήσεις προς τον τουριστικό τομέα, δημιουργεί συνθήκες ασφυξίας.

Ως προς το δεύτερο, προσέλκυση δηλαδή περισσότερων τουριστών, είναι σαφές ότι το εγχείρημα κάθε άλλο παρά εύκολο είναι. Η ψυχολογία είναι κακή, εξαιτίας της κακής οικονομικής κατάστασης των χωρών από τις οποίες αντλούμε τουρίστες. Μια σειρά από ανταγωνίστριες χώρες (Τουρκία, Αίγυπτος, Μαρόκο, Τυνησία), λόγω της εξέλιξης της ισοτιμίας του ευρώ με τα νομίσματά τους, εμφανίζονται σαφώς ελκυστικότερες. Το ζητούμενο, λοιπόν, είναι να πείσουμε άμεσα τη διεθνή τουριστική αγορά για τον ικανό βαθμό διαφοροποίησης του προϊόντος μας και, κυρίως, να αναπτύξουμε συνεργασίες με tour operators, travel agents και αεροπορικές εταιρείες που πουλούν τον προορισμό Ελλάδα.

Το έργο αυτό θα ήταν λιγότερο δύσκολο, εάν ο ελληνικός τουρισμός είχε θέσει σε λειτουργία εδώ και πολλά χρόνια τη μονάδα μάρκετινγκ για τον ελληνικό τουρισμό. Τώρα λοιπόν έστω και αν μπορεί να θεωρηθεί άκαιρο, πρέπει να αναδειχθούν, να συζητηθούν και να επιλυθούν επειγόντως όλα αυτά τα εκκρεμή θέματα και οι αγκυλώσεις που δυσχεραίνουν τον προσδιορισμό του ελληνικού τουρισμού με βάση την ποιότητα και την αειφορία, γιατί μόνο με έναν βιώσιμο και στιβαρό τουρισμό μπορούμε να αντιπαραερχόμαστε παρόμοιες κρίσεις.

Η οικονομική κρίση με τα αρνητικά της είναι πάντοτε μία ευκαιρία για τις επιχειρήσεις να κάνουν την αυτοκριτική και επανεξέταση όλων των λειτουργικών παραμέτρων τους. Τώρα λοιπόν είναι η κατάλληλη ευκαιρία να συνειδητοποιήσουμε όλοι ότι ο τουρισμός είναι όχι μόνο ο σημαντικότερος κλάδος της οικονομίας ως προς τη συνεισφορά του στο ΑΕΠ, στην απασχόληση και περιφερειακή ανάπτυξη, αλλά κι ο μόνος με διαχρονικά αυξανόμενη συμβολή στην ποιοτική και ποσοτική βελτίωση της οικονομίας. Με έναν τουρισμό απαλλαγμένο από μικρές αλλά πολύ σημαντικές τρικλοποδιές της καθημερινότητας.

Σε κάθε περίπτωση, τα επόμενα δύο-τρία χρόνια θα είναι δύσκολα και επώδυνα και για τον ελληνικό τουρισμό. Γι' αυτό, ας μη μείνουμε με σταυρωμένα τα χέρια, περιμένοντας τον «από μηχανής Θεό» που δεν θα έρθει. Ας ενεργοποιηθούμε με ομαδικότητα και συντονισμένες ενέργειες. Κράτος, ιδιωτικός τομέας, τοπική αυτοδιοίκηση, εργαζόμενοι, τουριστικοί και πολιτιστικοί φορείς, ολόκληρη η κοινωνία. Έτσι, όχι μονάχα θα μπορέσουμε να ελπίσουμε στην έξοδο από την κρίση, αλλά και στη μακροπρόθεσμη ποιοτική ανάπτυξη του τουρισμού μας.

8 Βιβλιογραφία

- Ø Aegean Airlines (2008), «Δελτίο τύπου 11/11/2008, Αποτελέσματα εννιαμήνου»
www.aegeanair.com/aegeanCMS/uploads/IR/111108_9M08press_gr.pdf.
- Ø Hotel and Restaurant (12/12/2008), «Ζημιά 5 δις. δολάρια για τις διεθνείς αερομεταφορές», www.hotel-restaurant.gr.
- Ø STAT BANK (2008), «Έρευνα της STAT BANK για τις σημαντικότερες επιχειρήσεις στην Τουριστική Οικονομία», www.statbank.gr.
- Ø Travel Report (09/02/2009), "Service and Simplicity: Η νέα φιλοσοφία της SAS", www.travelreport-int.gr.
- Ø UNWTO (2009), "Ο παγκόσμιος τουρισμός σε κρίση λόγω της επιδείνωσης της διεθνούς οικονομίας" 18/02/2009
www.traveldailynews.gr.
- Ø Αγαθός Ανδρέας (2008), «Η Οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις στις αερομεταφορές», *Ημερίδα της Ελληνικής Αεροπορικής Ένωσης*, 16/12/2008 Αθήνα, Ελλάδα.
- Ø Α.Π.Ε. / Μ.Π.Ε. (16/03/2009), «Η Αυστραλία σκέφτεται να δωρίσει αεροπορικά εισιτήρια στους τουρίστες».
- Ø Γκύζης Εμμανουήλ (2008), «Η Οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις στις αερομεταφορές», *Ημερίδα της Ελληνικής Αεροπορικής Ένωσης*, 16/12/2008 Αθήνα, Ελλάδα.
- Ø Δαλιάκας Σταύρος (2008), «Η Οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις στις αερομεταφορές», *Ημερίδα της Ελληνικής Αεροπορικής Ένωσης*, 16/12/2008 Αθήνα, Ελλάδα.
- Ø Ελευθεροτυπία (08/03/2009), «Οικονομία: Οι Ανταγωνίστριες χώρες παίρνουν μέτρα».
- Ø Ζερβός Γεώργιος (2008), «Η Οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις στις αερομεταφορές», *Ημερίδα της Ελληνικής Αεροπορικής Ένωσης*, 16/12/2008 Αθήνα, Ελλάδα.

- Ø Ι.Τ.Ε.Π. (2008), «Η εικόνα του Ξενοδοχειακού Δυναμικού της Ελλάδας», www.itep.gr
- Ø Καθημερινή (01/01/2009), «Ο ελληνικός τουρισμός άντεξε το 2008, έκλεισε με άνοδο των τουριστικών εισπράξεων. Δυσσίωνες οι προβλέψεις για το 2009».
- Ø Καθημερινή (08/03/2009), «Franchise εναντίον κρίσης».
- Ø Καραντζαβέλου Βίκυ (2009), "Έως και 25% η πραγματική πτώση της τουριστική κίνησης στην Αθήνα" www.traveldailynews.gr.
- Ø Ξ.Ε.Ε. (2008), «Δελτίο Τύπου 02/12/2008».
- Ø Σ.Ε.Τ.Ε. (2008), «Επιπτώσεις και αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης», www.sete.gr/files/theseis/2008/krisi.doc.
- Ø Σκουλάς Νίκος (2008), «Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στον τουρισμό», *Πρακτικά 1ου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Τουρισμού*, 30-31/10/2008 Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.
- Ø Φλουρής Τριαντάφυλλος (2008), «Η Οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις στις αερομεταφορές», *Ημερίδα της Ελληνικής Αεροπορικής Ένωσης*, 16/12/2008 Αθήνα, Ελλάδα.

9 Παράρτημα

Συντομογραφίες

- I.A.T.A.: International Air Transport Association
- T.O.: Tour Operator
- U.N.W.T.O.: United Nations World Tourism Organization
- Α.Ε.Π.: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
- Α.Π.Ε. / Μ.Π.Ε.: Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων / Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων
- Ε.Ο.Τ.: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
- Ε.Σ.Π.Α.: Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
- Ε.Τ.Α.Κ.: Ειδικό Τέλος Ακίνητης περιουσίας.
- Ι.Τ.Ε.Π.: Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων.
- Ξ.Ε.Ε.: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος
- Σ.Ε.Τ.Ε.: Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων
- Τ.Ε.Μ.Π.Μ.Ε.: Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων.
- Υ.Π.Α.: Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ν.Π.Δ.Δ.

Αθήνα, 23 Οκτωβρίου 2008

Αριθ. Πρωτ.: 11682

Ταχ. Δ/ση : Σταδίου 24 - 105 64 Αθήνα
Πληροφορίες :
Τηλέφωνο : 21 - 033 10 022
FAX : 21 - 032 25 449
e - mail : grhotels@otenet.gr

ΠΡΟΣ : τον Υπουργό Ανάπτυξης
κ. Χρήστο Φώλια

Κύριε Υπουργέ,

Όπως γνωρίζετε, ο ξενοδοχειακός κλάδος αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα του τουριστικού τομέα, με 9.227 ξενοδοχειακές μονάδες σε ολόκληρη τη χώρα και σημαντική συμβολή στο ΑΕΠ, αφού αποτελεί μια από τις δύο κύριες πηγές συναλλαγματικών εισροών στη χώρα μας. Παρά την ανθεκτικότητα του τουρισμού σε δυσμενή εξωτερικά γεγονότα, τόσο παγκοσμίως όσο και στη χώρα μας, η παρούσα διεθνής οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σημαντικά τα Ελληνικά Ξενοδοχεία.

Την πλειονότητα των ξενοδοχείων στην Ελλάδα αποτελούν μικρές και μεσαίες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις (ΜΜΞΕ) οι οποίες, σήμερα, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ρευστότητας, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει δυνατότητα κάλυψης των υποχρεώσεών τους. Το 92,9% του συνόλου των ξενοδοχειακών μονάδων αποτελούν ξενοδοχεία με λιγότερο από 100 δωμάτια (βλ. σχετικό διάγραμμα). Επιπλέον, οι επιχειρήσεις αυτές δεν έχουν ευχερή πρόσβαση στην τραπεζική χρηματοδότηση, αλλά και όταν αυτό είναι εφικτό, γίνεται με ιδιαίτερα επαχθείς όρους και εγγυήσεις.

Για τον λόγο αυτό σας προτείνουμε, στο πλαίσιο του Ταμείου Εγγυοδοσίας των Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ), να λάβετε τα απαιτούμενα μέτρα, ώστε οι ΜΜΞΕ να εξασφαλίσουν την απαραίτητη χρηματοδότηση και τα αναγκαία κεφάλαια κίνησης, με όρους στους οποίους αυτές μπορούν να ανταποκριθούν.

Πιο συγκεκριμένα, δηλαδή, οι χρηματοδοτήσεις αυτές να δίνονται με περίοδο χάριτος, επιδότηση επιτοκίου και χωρίς τις επαχθείς εγγυήσεις και εξασφαλίσεις των τραπεζών.

Με εκτίμηση

Γεώργιος Φώλιας
Πρόεδρος Δ.Σ. ΞΕΕ